

Medya – Terör – Propaganda: Türk Basınında Terör Örgütü PKK'nın Tasarımı

*Media -Terror - Propaganda:
Design of the PKK Terrorist Organization in the Turkish Press*

Meral ÇAKIR BERZAH

Öğr. Gör., Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi

Özet

Bu çalışmada Türkiye'de yoğun şekilde haberlere konu olan terör örgütü PKK'nın farklı ideolojik eğilimlere sahip olan gazetelerde ne şekilde yer bulduğu ele alınmakta ve hem gazetelerin hem terör örgütü temsilcileri dışındaki aktörlerin terör örgütünün propagandası ve meşrulaştırılmasına ne şekilde katkıda bulunduğu belirlenmeye çalışılmaktadır. Seçilen beş gazete de terör ve terör örgütü ile ilgili doğrudan veya dolaylı haberlerin içerik çözümlemesi yöntemiyle incelendiği araştırmada terör örgütünün ne şekilde tasarlandığı irdelenmektedir. Araştırmanın bulguları terör ve terör örgütünün propagandası ve meşrulaştırılmasında gazetelerin yanı sıra siyasal aktörler ve bilim çevrelerinin de haber aktörü olarak önemli bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Medya, Terör, Terör Örgütü PKK, Propaganda, Meşrulaştırma, Haber Aktörleri, DTP, Genelkurmay Başkanı, Enformasyon

Abstract

In this reseach, it's discussed that how the PKK terrorist organization have the press coverage that the subject of the news intensively in the newspapers having different ideological tendencies in Turkey and also tried to determine that how the contribution of both the newspapers and actors except that representatives of terrorist organization to the propaganda and legitimization of the terrorist organization.

Study was designed to examine how the terror organization is designed in selected five newspapers, that having news directly or indirectly related to terrorism and terrorist organization by the method of viewing news content analysis. The findings of the research propound that in the propaganda and legitimization of the terrorist organization, besides newspapers as well as political actors and the science environment are the important functions as the news actors.

Keywords : Media, Terror, PKK Terrorist Organization, Propaganda, Legitimization, News Actors.

GİRİŞ

Toplumunu kendi çıkar ve beklentileri doğrultusunda etkileme ve yönlendirme çabası içinde olan güç odakları için enformasyonun kontrolü en önemli unsurlardan birisidir. İlettiği enformasyonla geniş halk yığınlarını etkileyen medya ise bu konuda kilit bir işleve sahiptir. Çünkü medya "bağımsız bir gözlemci değildir, aksine aktif bir seçme ve sunma, yapılandırma ve biçimlendirmeye gelen bir anlam pratiği, anlam üretimi yapmaktadır"¹. DeFleur ve Dennis'in belirttiği gibi toplumsal yaşamın karmaşık yapısı dünyadaki her şeyin doğrudan deneyimlenmesini olanaksız kılarak bizi medyanın oluşturduğu dolaylı deneyimlere zorunlu kılmaktadır. Bunun sonucunda da dünyaya, olgu ve nesnelerin anlamlarına ilişkin yargılarımızın çoğu medya tarafından oluşturulmaktadır. Ancak medya bize sosyal gerçeği sunarken, bunu kendi işleyiş tarzını ve doğasını yansıtan içerik ve biçimlerle sunmaktadır. Bir başka deyişle, sosyal objelere ve olgulara ilişkin kendi anlamlarını yaratarak ve bunlara gerçek yaşamdakilere kıyasla farklı anlamlar yükleyerek bize yansıtmaktadır². Medyada gerçek³ basitçe yeniden üretilmemekte, belli amaçlara uygun biçimde yeniden inşa edilmektedir. Bu süreç; seçme ve sunma, yapılandırma ve biçimlendirme işlemlerinin bütününe içine almaktadır. Haber inşasıyla biçimlendirilen içerik aynı zamanda profesyonel ideolojilerin paketlenmiş karakterini taşımaktadır.

Medyanın geniş kitleleri etkileyip yönlendirme işlevi, toplumu kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmek isteyen terör odakları tarafından da kullanmaya çalışılmaktadır. Eylemlerinin ardında korku, panik, çaresizlik duyguları yaratmak ve mevcut siyasal yapı üzerinde bir baskı oluşturmaya çalışmak olduğu bilinen teröristlerin gerçek amacı eylemi yönelttikleri kişi/ler değil onlar üzerinden toplumda bir yılgınlık ve çaresizlik duygusu oluşturmak ve böylelikle mevcut siyasal yapı üzerinde bir baskı oluşturmaktır. Bu eylemlerin umdukları etkiye yol açması için duyulması, varlıklarının ve mesajlarının geniş kitlelere ulaşması, bunun için de medyada yer bulması gerekmektedir. Terörizm ne şekilde tanımlanırsa tanımlansın "bir siyasal amaç, şiddet/zor kullanma, dehşet ve korku salma, tehdit ve toplumda yılgınlık ve çaresizlik duygusu uyandırma" öğelerini içermektedir.

1 Duruoğlu, Tuba: "Haber Yapmada İdeoloji Etkeni: 11 Eylül Olayı Üzerine Bir İnceleme" İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı 25 Yaz-Güz 2007

2 Oktay, Mahmut, İletişimciler İçin Davranış Bilimlerine Giriş, İstanbul: Der Yayınları, 2003 s. 158

3 Dursun Çiler, TV Haberlerinde İdeoloji, Ankara: İmge Kitabevi, 2001, s. 79

Terörün içinde barındırdığı ögeler, iletildiği enformasyonla geniş halk yığınlarını etkileyen haber medyasını etkileme ve ondan amaçları doğrultusunda yararlanma çabalarını yeterince açık biçimde ortaya koymaktadır.

“Terörizmin etkisi değildir onu tehlikeli kılan. Doğurduğu tepkidir. Etki, olaydan çok daha büyüktür. Terörizmin etkisi yaptığı tahribatla değil, uyandırdığı psikolojik tepki ile ölçülür. Toplulukların tepkisi ise istatistik değerlerle gösterilemez. Teröristler gösterişli ve heyecan yaratıcı eylemlerle kamuoyunu sarsarken, resmi otoriteleri kamuoyuna karşı harekete geçirirler. İddialarını davalastırırlar. Sorunlarını resmi politikalara konu ederler. Bir süre önce kamu gündeminde olmayan şeyler gerçekleşir. Kamuoyu yoktan var edilen gerçeklerle karşı karşıya gelir. Toplumun yönetime ve düzene güvenini sarsarlar. Düzen sorgulanmaya başlanır. ... Terörizm, çoğunluğun iradesini hiçe sayan silahlı bir azınlığın kendi iradesini çoğunluğa dikte etmesidir.”⁴

Teröristlerin eylemlerinin hedefinin korku salma olduğu ve başarısının toplumda ne kadar büyük etkiye yol açtığı ile ölçüldüğü göz önünde bulundurulduğunda medyanın terörizm için ne denli önemli olduğu anlaşılmaktadır. Nacos’a göre⁵ teröristlerin eylemlerini medyanın kitleler ve resmi karar vericiler üzerindeki etkisini düşünerek planladığına şüphe yoktur. Medyanın terörist eylemlere yer verip vermemesi ya da ne ölçüde yer vereceği ise başlı başına bir tartışma konusudur. Tartışma, medyanın bu konuda sınırlandırılmayacağı, medyanın terörist eylemlere hiç yer vermemesi gerektiği ya da bu konuda özdenetiminin devreye girmesi ekseninde yürürken, Picard tarafından yapılan bir araştırma konuyla ilgili ilginç bir noktaya dikkat çekmektedir. Picard⁶ terör ve medya üzerine yaptığı beş yıllık bir çalışmanın sonunda medyanın terörizme neden olmadığını ancak terör eylemini yetersiz ya da yanlış aktararak çıkar gruplarının manipülasyonuna yol açtığını ve izleyicilerin olayı net bir şekilde anlamlandırmasına izin veremeyerek yönlendirebildiğini ortaya koymuştur. Bu çerçevede teröristlerin medyanın haberdar etme işlevini kendi yararlarına propaganda amacıyla kullanmaya çalışırken, medyanın propagandaya aracılık edip etmediği ciddi bir tartışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Haberde gerçeklik tasarımları ve önyargı içerikli iletilerle ilgili çalışmalar⁷ medya haberlerinin gerçekliği yansıtmadığını, aksine özellikle de top-

4 Ergil, Doğu: “Uluslararası Terörizm”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, C. 47, S. 3-4,

5 Narin, Fatma Bilge, Küresel Terör Saldırılarına Yönelik Haberlerin Türk Basınında Çerçevesi”, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s. 24

6 Narin, 2008, s. 24: R. G. Picard, Media Portrayals of Terrorism, Functions and Meaning of News Coverage, Ames: Iowa State University Press, 1993.

7 Alver, Füsün; Basında Yabancı Tasarımı ve Yabancı Düşmanlığı, İstanbul: Der yayınları. 2003. s. 205; Keplinger:1989-Schulz:1989.

lumsal açıdan önemli ve tartışmalı konularda haber seçiminde tek yanlı, önyargılı ve politik davranıldığını göstermektedir. Kepplinger'e göre medya çatışma haberlerinde, belirli olay ve konularda öneme sahip olduğu için haber yapmamakta, aksine belirli amaçlara ulaşmayı desteklemek için haber yapmaktadır. Donsbach da⁸ olayların ya da haberlerin doğal öneme sahip oldukları için değil, konunun içeriğine göre medyada yer aldıkları için araçsal bir karaktere sahip olabildiklerini söylemektedir. Gazeteci amaçlı olarak etki yaratmak istiyorsa, önemsiz haberleri gündeme taşıyarak enformasyonu araçsallaştırmakta ve aktüelleştirmektedir. Bir olay sahip olduğu haber faktörleri nedeniyle haberleştirilmeye değer bulunmuşsa, haber değerini oluşturan karakteristiklerin medya tarafından aşırı vurgulandığını kaydeden Röben ise haber faktörlerinin olaylar arasından doğru seçim yapılmasını engellediğini ve olayın gerçek karakterinin sistematik olarak deformasyona uğradığını belirtmektedir.

Medyanın enformasyon ve algılama şablonlarıyla kamuoyunu etkilerken, siyasal ve toplumsal yaşamı biçimlendirirken, bilgi ve enformasyon adına neler sunduğu; toplumsal, siyasal ve ekonomik sorunları ve içinde bulunulan durumu nasıl tanımladığı ve yorumladığı önem kazanmaktadır⁹. Medya, toplumları iktidar odaklarının hedef ve çıkarları doğrultusunda "haberdar" etmekte ve bu çerçeveye uygun bir dünya tanımlamaktadır. Ana işlevi yasama, yürütme ve yargının yanında dördüncü güç olarak denetim ve yönetenlerle yönetilenler arasında iletişimi sağlama olarak öne sürülen medya aslında güç odaklarının iktidarını sürdürme ve güçlendirmelerine katkıda bulunmaktadır. Dördüncü güç olma işlevinden uzaklaşan ve kara dayalı bir anlayışın egemen olduğu medya, bu yapısıyla hem içinde yer aldığı ekonomik ve siyasal yapının hem de kamuoyunu etkilemeye çalışan güç odaklarının etkilerine maruz kalmaktadır. Böylelikle medya, toplumların, kendisinin de içinde yer aldığı sermaye ve politik güç odaklarının beklentilerine uygun biçimde yönlendirilmesi işlevini yerine getirmektedir.¹⁰ Bu işlevin yerine getirilmesinde medyanın neyin haber olarak değerlendirileceğine dair seçimi kadar haberlerin dayandırıldığı kaynağa dair tercihi de önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Medyanın herhangi bir olayı haber olarak sunarken kaynak olarak belirlediği aktör/ler hangi iktidar odağının çıkar ya da beklentilerine uygun bir dünyayı inşa ettiği, tanımladığına ilişkin bir veri oluşturmaktadır. "İktidar odağı" deyimini bu çalışmada özellikle kullanılmaktadır. Çünkü medyanın hangi konuda olursa olsun hem haberin içeriği hem de içeriğin dayan-

8 Alver, 2003, 205: Donsbach:22

9 Alver, 2003, 208

10 Çakır Berzah, Meral, Medyanın Ördüğü Berlin Duvarı, Ankara: Nobel, 2006, s. 3

dırıldığı aktörleri seçimi rastlantısal değildir. Medya topluma iktidar odaklarının mesajlarını taşımakta, sıradan insana iktidar odaklarının mesajlarıyla kurgulanan bir dünyanın resmini çizmektedir. Haberlere iktidar odakları yargılayan, eleştiren, karar veren, açıklayan, eyleyen rolleriyle, sıradan insan ise eyleme maruz kalan rolleriyle aktör olmaktadır. Sıradan insanın eyleyen rolüyle haber aktörü olması genellikle sıra dışı ya da ilgi çekecek bir hikayeye sahip bir eylemi gerçekleştirmesi nedeniyle (cinayet, kaza vb. gibi) söz konusu olmaktadır. Nitekim terörle doğrudan ya da dolaylı haberlerde de sıradan insan ya terör eylemini gerçekleştiren ya da terör eylemine maruz kalan rolüyle haber aktörü olmaktadır. Sıradan insan haberlerde yargılayan, görüş belirten bir aktör olmaktan ziyade ölümü, yaralanması gibi olaylar nedeniyle ya sayısal bir veri olmakta ya da geride bıraktığı yakınları tarafından anlatılan ilginç öyküsüyle yer almaktadır. Sıradan insan haberlerin nesnesidir, iktidar odakları ise özne, yani eyleyen. Bu da göstermektedir ki terör de iktidar odaklarının sıradan insana resmettiği dünyanın bir aracıdır ve bu aracın hayat bulmasında medya kilit bir öneme sahiptir.

Alver'e göre¹¹ iktidar odakları (seçkinler) iktidarın uygulanması ya da sürdürülmesi için gerekli ideolojik çerçeveyi söylem yoluyla sağlamaktadırlar. Söylem ve haber söylemi içinde dayandırılan ideoloji, iktidarın harekete geçirilmesinde ya da meşrulaştırılmasında önemli rol oynamaktadır. Haberlerde sık sık seçkinlere yer verilerek onların ideolojilerinin ve iktidarlarının onaylanması ve meşrulaştırılması sağlanmaktadır. Medya profesyonelleri bir yandan iktidar sahiplerinin iktidarlarını betimlemekte, diğer yandan ise kendi çalıştıkları medya örgütünün iktidarının sürdürülmesine katkıda bulunmaktadır.

Haber kaynağı ya da haber aktörü olarak söylem seçkinleri, medyanın geniş kitlelere ulaştırdığı enformasyonu (haberi) dayandırdığı kaynak veya aktörlerdir. Medyanın başlıca haber kaynakları ya da aktörlerini siyasal karar vericiler, sivil ve askeri bürokrasi, ekonomi çevreleri, entelektüeller, eğitim ve bilim çevreleri oluşturmaktadır. Söylem seçkinleri iktidarın uygulanması ya da sürdürülmesi için gerekli ideolojik çerçeveyi söylem yoluyla sağlamakta, medya onların söylemlerini topluma iletmektedir. Terörle doğrudan ya da dolaylı haberlerin kaynakları ve aktörleri ele alındığında teröristler ya da terör örgütünün, medyanın haber kaynakları ve haber aktörleri içinde önemli bir yere sahip oldukları görülmektedir. Bu çalışmada incelenen gazetelerin haber kaynağı ya da aktörü olarak teröristler ya da terör örgütüne verdikleri yer, teröristler ve terör örgütünün ideolojilerinin ve iktidarlarının onaylanması ve meşrulaştırılmasında gazetelerin nasıl bir işlev gördüğünü de ortaya koymaktadır.

11 Alver, 2003, 211

Ancak sorgulanması gereken bir unsur daha vardır: Terör örgütü PKK'nın Türk basınında ne şekilde yer bulduğu irdelenen bu çalışmada terörle doğrudan ya da dolaylı ilgili haberlerin kaynak ve/veya aktörlerini yalnızca teröristler ya da terör örgütünün oluşturmadığı görülmektedir. Terör örgütü PKK'nın tasarımında diğer söylem seçkinleri; siyasal karar vericiler, entellektüeller, eğitim ve bilim çevreleri, askeri çevreler terörle doğrudan veya dolaylı ilgili haberlerin kaynağı ve/veya aktörü olarak önemli bir işlev görmektedirler. Bu da terörizm-medya-propaganda ilişkisi sorgulanırken diğer iktidar odaklarının rolünü de sorgulamamız gerektiğini göstermektedir.

Medya-terörizm-propaganda eksenindeki tartışmalarda medyanın teröristlerin propagandasına aracılık edip etmediği, genellikle terörist eylemlerle ilgili haberler üzerinden sorgulanmaya çalışılmaktadır. Oysa bu çalışmada yalnızca söylemi ileten medya değil, söylemi üreten iktidar odakları da ele alınmaktadır. Böyle olunca "medyanın herhangi bir olayı haber olarak sunarken kaynak olarak olarak belirlediği aktör/ler hangi iktidar odağının çıkar ya da beklentilerine uygun bir dünyayı inşa ettiği, tanımladığına ilişkin bir veri oluşturmaktadır" tezi olan biteni tam olarak yorumlamak için şöyle tamamlanmalıdır: "Söylem üreten seçkinler (iktidar odakları) medyanın inşa etmesi gereken dünyayı tanımlayanlardır".

Ancak sorun yalnızca bu çerçevede ele alındığında bağlamından kopuk bir şekilde, miyop bir bakış açısıyla değerlendirilecektir. Bilinmektedir ki terörizm, devletlerarası ilişkilerde bir devletin diğerini kendi çıkarları doğrultusunda etkileme ve kontrol etmesinin araçlarından birisidir¹². Devletlerarası ilişkilerde diplomasi, propaganda, sivil toplum örgütleri, uluslararası örgütler, savaş, ekonomik yardım ve önlemler gibi terörizm de bir devletin diğerlerini (diğer devletleri) kendi çıkarları yönünde etkileyip kontrol etmek için kullandığı bir araçtır. Ve yine bilinmektedir ki bir devlet diğerini etkilemeye çalışırken o devletin toplumunun tüm üyelerine doğrudan ulaşmaya çalışmaz. Diğer devletin toplumundaki belli hedef kitleler üzerine yoğunlaşır. Bunların başlıcaları: Siyasal karar vericiler, ekonomi çevreleri, entelektüeller, eğitim-bilim çevreleri ve medyadır (söylem seçkinleri). Kendilerini merkezde tanımlayan gelişmiş-güçlü devletler ile "çevre" olarak adlandırılan diğer devletler arasındaki ilişkiler ağırlıklı olarak her iki devletin iktidar odakları arasında gerçekleşir. Merkezde yer alan devletler çevredekilerin iktidar odaklarını kendi çıkarları doğrultusunda etkilemeye çalışırlar. Buradaki işleyiş iç içe ve karmaşıktır. Çevredeki iktidar odaklarından herhangi biri aynı anda hem etkilenen hem de etkilenenleri etkileyen bir işlev görür ve bu sürekli merkez devlet yararına birbirini besleyerek işleyen süreçler şeklinde bir döngü oluşturur. Somut bir örnekle açıklamak gerekir-

se çevre ülkenin eğitim-bilim çevreleri merkez ülkelerin eğitim-bilim çevreleri tarafından etkilenir. Bilgi çoğu kez merkez ülkelerin bilim çevreleri tarafından üretilir ve buradan diğerlerine kontrollü bir şekilde aktarılır. Kontrollü aktarılan bilgi ile –merkez ülkenin yararına- ideolojiler ve kalıplar da çevre ülkelerin bilim çevrelerine ihraç edilir. Çevre ülkenin bilim çevreleri (ve onların etkisiyle eğitim çevreleri) dolayısıyla bu ideoloji ve kalıplar (özellikle eğitim-öğretim sürecinde) toplumun bütününe olduğu gibi iktidar odaklarına da benimsetilir. Yani çevre ülkelerin iktidar odakları (siyasal karar vericileri, ekonomi çevreleri, entelektüeller, medya profesyonelleri vd.) kendi ortamlarında biçimsel eğitim-öğretim sürecinde -farkına varmadan- merkez ülkenin yararına ideoloji ve kalıpları edinir ve dünyayı böyle değerlendirirler. Bu eğitim-öğretim sürecinde sürekli, kendi kendini besleyen bir döngüyle gerçekleşmeye devam eder. Aynı zamanda siyasal karar vericiler bilim ve eğitim çevrelerinin işleyişiyle ilgili kararları da alanlardır. Dünyayı anlamalarında biçimsel eğitim-öğretim sürecinde bilim ve eğitim çevrelerinin benimsediği ideoloji ve kalıplarının oluşturduğu açıyı kullanan siyasal karar vericilerin aldıkları kararlar, kendi toplumlarını ve içinde bilim ve eğitim çevrelerini etkiler. Aynı döngü çevre ülkedeki diğer iktidar odakları için de geçerlidir. Medya da bu döngüde kendi üstüne düşen rolü yerine getirir. Çevre ülkedeki medya profesyonelleri kendi ülkelerinde yukarıda sözü edilen biçimsel eğitim-öğretim sürecinden geçerek yetişirler. Dünyaya bakışları ve dünyayı anlamlandırmalarında bu sürecin etkilerini taşırlar. Dünyayı anlamlandırmalarında bu sürecin etkilerini taşımasalar da haberlerini dayandırdıkları kaynak veya aktörler aracılığıyla topluma dünyayı anlamlandırması için sundukları çerçevenin içi yine bu döngüden etkilenen iktidar odakları tarafından doldurulur.

Yukarıda açıklanan nedenlerle terörle doğrudan veya dolaylı ilgili haberlerin kaynağı ya da aktörlerinin rolünün sorgulanması büyük önem taşımaktadır. Türkiye’de terör örgütünün medyada ne şekilde yer bulduğu irdelenirken medya-terörizm-propaganda çerçevesinde yalnızca medyanın ve terör örgütünün işlevlerini sorgulamaya yönelik bir araştırma, sorunu gerçekteki haliyle ele almaktan uzak kalacaktır.

Bu çalışmada Türkiye’de terör örgütü PKK’nın medyada ne şekilde yer bulduğu ve nasıl tasarlandığı belirlenmeye çalışılırken yukarıda açıklanan yaklaşımdan hareket edilmektedir. Araştırma için farklı ideolojileri temsil eden beş gazete seçilmiştir: Cumhuriyet, Hürriyet, Taraf, Yeniçağ ve Zaman. Belirlenen gazetelerde Eylül 2009’da yer alan terörle doğrudan ya da dolaylı ilgili haberler incelenmiştir. Haberlerin incelenmesinde; gazetelere göre haberin kaynağı, haberin ve varsa fotoğraf/ların aktörleri, konusu, terör örgütü ve terör örgütünün hem gazeteler hem de haber kaynakları ya da aktörleri tarafından ne şekilde tasarlandığını saptayabilmek için belirlenen değişkenlerle ilgili elde edilen veriler SPSS paket programına kaydedilmiştir. Nitel ve nicel içerik çözümleme yönteminin bir arada kullanıldığı araştırma-

da şu soruların yanıtları aranmıştır:

Terör ve terör örgütü ile ilgili kanaatin oluşmasında, terör ve teröristlerin/terör örgütlerinin meşrulaştırılmasında taraflar yalnızca medya ve teröristler midir? Soruyu başka şekilde sorarsak terör ve teröristlerle ilgili haberler doğrudan bu eylemler ve failleriyle mi ilgilidir? Terör örgütünün söylemlerini sürekli gündeme taşıyan ya da gündemde kalmasına katkıda bulunan aktörler kimlerdir ve terör örgütünün propagandasına ne şekilde ve ne kadar katkıda bulunmaktadırlar? Çalışmada üzerinde durulan bir başka konu da terör örgütü ile ilgili tasarımın hangi başlıklar altında gerçekleştiğidir. Acaba medya ve terör örgütünün temsilcileri dışındaki aktörler değerlendirmelerini terör ve terör örgütü temsilcilerinin açtıkları başlıklar altında mı sürdürmekte ve terör örgütünün belirlediği konuları gündeme taşıma işlevini mi görmektedirler? Medya ve diğer aktörler terör örgütü tarafından açılan konular dışında yeni, sorgulayıcı konuları gündeme getirmekte midirler yoksa terör örgütünün gündemi medya ve diğer aktörler aracılığı ile tüm toplumun gündemi haline mi gelmektedir. Araştırmada şu varsayımlardan yola çıkılmıştır:

1. Gazetelerde terörle ilgili haberlerin kaynağı ve/veya aktörleri ağırlıklı olarak söylem seçkinleri olarak adlandırılan iktidar odaklarıdır.

2. İncelenen gazetelerde terörle ilgili toplantı, konuşma, konferans, açıklama, olay vb. kaynaklı **tasarlanmış içerikleri ileten haberler**, habercinin kendi araştırmasıyla ürettiği, haber kaynağı ya da aktörünün kontrolü dışındaki özel haberlerden fazladır.

3. Terör örgütü PKK ve temsilcileri gazeteler ve haber aktörleri tarafından adeta meşru siyasi aktörler olarak tasarlanıp sunulmaktadır. Bu konuda en önemli veriyi terör ve terör örgütü ile ilgili haberlerin konusu ve aktörleri oluşturmaktadır. Buna göre;

- Terör ve terör örgütü ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili haberlerin konusunu şiddete dayalı terör eylemlerinden çok terör örgütünün tartışmaya açtığı konular (örneğin "Kürt sorunu" ve Kürtçe) oluşturmaktadır.

- Terör örgütü tarafından tartışmaya açılan konuları gündeme taşımak ve gündemde tutmakta diğer iktidar çevreleri en az terör örgütü temsilcileri kadar rol almakta, dolayısıyla terör ve terör örgütünün propagandası ve meşrulaştırılmasına katkıda bulunmaktadırlar.

4. Gazetelerin olan biteni sunmasında benimsedikleri ideolojiler etkili olmakta ve bu gazetelerin hem haber hem haber aktörü seçimine yansımaktadır. Buna göre;

- Terör örgütü, terör örgütü temsilcileri ve DTP ile ilgili nötr ve/veya olumlu haberlere en fazla Taraf Gazetesinde yer verilmektedir. Taraf

---

Gazetesi'nde buna paralel olarak Türk Silahlı Kuvvetleri ve temsilcileri ile ilgili olumsuz haberlere olumlu haberlerden fazla yer verilmektedir.

- Mevcut siyasal iktidarın teröre karşı tutumunu destekleyen Taraf ve Zaman gazetelerinde, terör ve terör örgütü konusunda mevcut siyasal iktidarın temsilcilerinin, Cumhuriyet, Hürriyet ve Yeni Çağ gazetelerinde terör ve terör örgütü konusunda muhalefet partileri temsilcilerinin aktörü olduğu haberler daha fazla yer almaktadır.

— Terör örgütü PKK ve temsilcileri haberlerde TBMM'de temsil edilen bazı muhalefet partilerinin temsilcilerinden fazla yer bulmaktadır.

— Hangi ideolojiyi benimserse benimsesin gazeteler iktidar çevrelerinin mesajlarını topluma iletmektedir. Bu çerçevede incelenen beş gazetede de terör ve terör örgütü ile ilgili doğrudan ya da dolaylı haberlerin kaynağı ve/veya aktörleri daha çok iktidar çevreleridir. Haberlerde iktidar odakları karar veren, yargılayan, tartışan, eyleyen; sıradan insan ise eyleme maruz kalan rolleriyle kaynak ya da aktör olarak yer bulmaktadır.

5. Araştırma kapsamındaki gazetelerde terör örgütü ve terör örgütü ile yakın ilişkide olan DTP, Kürt kökenli Türk vatandaşlarının ve olduğu öne sürülen Kürt sorununun sahibi veya temsilcisi olarak sunulmaktadır. Bu süreçte Kürt kökenli Türk vatandaşlarının değil, iktidar odaklarının görüş ve tutumları halka sunulmaktadır.

6. Haber metinlerinin olduğu gibi fotoğrafların da aktörleri genellikle iktidar çevrelerinin temsilcileridir. Sıradan insan terörle ilgili haberlerde de ya kalabalıklar halinde, ya eyleme maruz kaldığında yer bulmaktadır. Fotoğraflarda yer alan simgesel unsurlar, gazetelerin terör ve terör örgütüne ilişkin tasarımlarını ortaya koymaktadır. İnceleme kapsamındaki gazetelerde terör örgütü temsilcileri ve onları temsil eden simgelerle (terör örgütünün simgeleri, simgelerinde kullandığı renkler, terör örgütü liderinin posteri gibi) Türk bayrağı, TSK temsilcileri ve diğer aktörlerin ne şekilde yer bulunduğu gazetelerin terör ve terör örgütü tasarımlarına ışık tutmaktadır.

ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

Araştırmaya dahil edilen gazetelerde terörle doğrudan ya da dolaylı ilgili haberler taranmış ve belirlenen tarih aralığında (1-30 Eylül 2009) toplam 523 haber değerlendirmeye alınmıştır.

1. Haberlerin gazetelere göre dağılımı

Tablo 1
Gazetelere Göre Haber Sayıları

	Sayı	Oran
CUMHURİYET	89	17,0
HÜRRIYET	62	11,9
TARAF	138	26,4
YENİÇAĞ	129	24,7
ZAMAN	105	20,1
TOPLAM	523	100,0

Haberlerin gazetelere göre dağılımı incelendiğinde terörle doğrudan ya da dolaylı ilgili en çok habere Taraf Gazetesi'nde (138 haber) yer verildiği belirlenmiştir. Eylül 2009'da beş gazetede yer alan terörle ilgili haberlerin yüzde 26,4'ü Taraf Gazetesi'nde yayınlanmıştır. Aynı dönemde terörle doğrudan veya dolaylı ilgili haberlerin en az yer aldığı gazete ise Hürriyet Gazetesi'dir. Toplam 62 haberle (yüzde 11,9) Hürriyet, terörle ilgili haberlerle en az yer veren gazete olarak belirlenmiştir.

Gazetelerde terörle doğrudan ya da dolaylı ilgili haberlere ne kadar yer verildiği terör örgütünün bir iktidar odağı olarak tanımlanması ve meşrulaştırılmasına katkıları açısından tartışılmalıdır. Haberlerin içeriği de bu konuda önemli bir unsur olduğu için bu konudaki değerlendirme ilerleyen bölümlerde yapılmaktadır.

2. Terörle ilgili doğrudan ya da dolaylı haberlerin yapılış nedeni

Terörle ilgili haberlerin yapılış nedenleri incelendiğinde toplantı, konuşma, konferans, açıklama, olay vb. kaynaklı haberlerin, habercinin kendi araştırmasıyla ürettiği özel haberlerden fazla olduğu görülmektedir. Bu, gazetelerin tasarlanmış içerikleri ilettiğini gösteren önemli bir sonuçtur. Habercilerin, araştırma, ortaya çıkarma işlevleri "hazır içerikleri" taşıma işlevlerinin gerisinde kalmaktadır. Bu, gazetelerin (haberlerinin) içerikleri-

Tablo 2
Haberlerin Yapılış Nedeni

Haberlerin Yapılış Nedeni	Sayı	Oran
Açıklama	106	20,3
Araştırma (Başka kurum ya da kişiler tarafından yapılan)	6	1,1
Özel haber	58	11,1
Basın Toplantısı	25	4,8
Konferans, panel, sempozyum vb.	6	1,1
Miting, gösteri, eylem	23	4,4
Olay (kaza, öldürme, ödül töreni, güvenlik güçleri tarafından yakalanma, soru önergesi verilmesi, gibi)	3	,6
Siyasal parti kongresi (genel, teşkilat)	3	,6
Diğer toplantı	115	22,0
Diğer/belirlenemedi	58	11,1
Cenaze töreni	63	12,0
Terör örgütü saldırısı	12	2,3
Terör örgütüne yönelik güvenlik güçleri operasyonu	19	3,6
Toplam	523	100,0

nin önemli oranda hazırlanıp sunulanlar arasından seçilerek oluştuğunu, habercinin asıl işlevinin ihmal edildiğini (gazetecilikten bültenciliğe kayıldığını) ortaya koymaktadır. Toplantı, konuşma, konferans, açıklama, olay vb. kaynaklı haberlerde içerik toplantıda konuşan, 'açıklamayı yapan'ın kontrolündedir. Kendi doğruları yönünde tasarladıkları mesajları paylaşmaktadırlar. Özel haber ise, kontrollü bir şekilde paylaşılana değil, paylaşılmayanı da, gösterilmeyeni de görmeyi ve paylaşmayı sağlar. Yukarıdaki tabloya göre gazeteler adeta iktidar odaklarının mesajlarını halka taşıyan birer araçtır. Bu, basının hem dördüncü güç olarak nitelenmesini sağlayan "halk adına yasama, yürütme ve yargı erkini denetleme işlevinden" hem de halkın sesini duyurmaktan uzak olduğunu göstermektedir. Nitekim ilerleyen bölümlerde halk'ın haber aktörü olarak gazetelerde yer alma oranı da bu yargıyı desteklemektedir.

3. Haberlerin kaynağı

Tablo 3
Terörle doğrudan ya da dolaylı ilgili haberlerin kaynağı

	Sayı	Oran
Gazetenin Kendi Üretimi	284	54,3
Ajans Üretimi	110	21,0
Kaynak Belirtilmemiş	110	21,0
Karma (Birkaçı Birlikte)	4	,6
Diğer/Belirlenemedi	6	1,1
Başka Bir Gazete/Ajans Vb	9	1,7
Toplam	523	100,0

Araştırma kapsamındaki gazetelerde terörle ilgili haberlerin kaynağı incelendiğinde yarısından fazlasının (yüzde 54.3) gazetenin kendi üretimi olduğu görülmektedir. Haberlerin yarısından fazlasının gazetenin kendi üretimi olması yukarıdaki hazır içerik saptamasıyla çelişir gibi görünebilir. Bu, önemli kısmı açıklama, toplantı vb. kaynaklı haberlerin gazetenin kendi muhabirleri tarafından izlenip haber yazıldığını, geriye kalanların da ajans veya diğer kaynaklardan alınarak kullanıldığını göstermektedir. Terörle ilgili haberlerin yüzde 21'i ajans üretimidir. Ancak burada gazetelerle aynı kurum altında faaliyet gösteren haber ajanslarının da bu çerçevede değerlendirildiği dikkate alınmalıdır. Haberlerin yüzde 21'inde ise kaynak belirtilmemiştir.

4. Habere konu olayın gerçekleştiği yer

Terörle ilgili haberlerin yapıldığı yerler (habere konu olayın gerçekleştiği yerler) değerlendirildiğinde ilk sırayı Ankara almaktadır. Toplam 523 haberin yüzde 27'sini oluşturan 141 haber Ankara kaynaklıdır. Ardından toplam 50 haberle (yüzde 9.6) Diyarbakır, 39 haberle (yüzde 7.5) İstanbul, 27 haberle (yüzde 5.2) Hakkari gelmektedir. Bu tablo haber aktörleri ve habere konu olan olayın niteliği ile birlikte değerlendirildiğinde daha anlamlıdır. Ankara kaynaklı haberlerde konu, terörle ilgili şiddet içeren olaylar değil, politik aktörlerin terör ve terör örgütü ile ilgili etkinlikleridir (açıklama, toplantı vb). Politik aktörlerin bu tür etkinlikleri ile ilgili haberler diğer iller için de söz konusu olmakla birlikte oran olarak oldukça azdır.

Terör ve terör örgütü ile ilgili doğrudan ya da dolaylı haberlerin önem-

Tablo 4
Haberin yapıldığı yer

	Sayı	Oran		Sayı	Oran		Sayı	Oran
Belirtilmeyen	163	31,2	Denizli	1	,2	Kütahya	4	,8
Adana	4	,8	Diyarbakır	50	9,6	Malatya	1	,2
Amasya	4	,8	Eskişehir	2	,4	Manisa	3	,6
Ankara	141	27,0	Gaziantep	3	,6	Mardin	6	1,1
Antalya	2	,4	Hakkari	27	5,2	Mersin	5	1,0
Aydın	1	,2	İğdır	1	,2	Muş	3	,6
Batman	2	,4	İstanbul	39	7,5	Neşehir	1	,2
Bingöl	3	,6	İzmir	6	1,1	Ordu	2	,4
Bitlis	2	,4	Kastamonu	4	,8	Sakarya	1	,2
Bolu	3	,6	Kayseri	1	,2	Siirt	5	1,0
Burdur	1	,2	Kırşehir	6	1,1	Şanlıurfa	4	,8
Bursa	2	,4	Konya	1	,2	Şırnak	4	,8
Çanakkale	1	,2	Kütahya	4	,8	Tunceli	3	,6
						Van	11	2,1
						Toplam	523	100,0

li bölümünün Ankara kaynaklı olmasının yanı sıra dikkate alınması gereken en önemli unsur Ankara kaynaklı haberlerin nedeninin terörist eylem değil, terör örgütünün gündeme getirdiği konularla ilgili olmasıdır. Bu, terör-medya-propaganda ilişkisinde diğer aktörlerin rolünü sorgulamayı gerektiren ilk veridir. Medyanın, terörist eylemleri haber olarak sunmakla terör örgütünün propagandasına aracılık edip etmediği tartışılmaktadır. Oysa görülmektedir ki, terörle ilgili haberlerin hem aktörleri hem nedenleri bir arada incelendiğinde terör örgütü herhangi bir eylem yapmasa da savunduğunu iddia ettiği ya da ortaya attığı konular başka aktörler tarafından gündeme getirilmektedir. Yukarıda belirtildiği gibi terörle ilgili doğrudan ya da dolaylı haberlerin yarısından fazlası terörist eylemlerle ilgili değildir. Bu durumda “başka aktörlerin” terör örgütünün propagandasına ve meşrulaştırılmasına ne kadar katkıda bulduklarını üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

5. Terör ve terör örgütü ile doğrudan ya da dolaylı haberlerin aktörleri

Terörle ilgili haberlerin aktörleri ve hangi gazetede ne kadar ve ne şekilde yer bulduklarını bu konuda bir ölçüde fikir vermektedir:

Tablo 5
Haberin yapıldığı yer

	Gazetenin Adı					Toplam
	CUMHURİYET	HÜRRİYET	TARAF	YENİÇAĞ	ZAMAN	
CUMHURBAŞKANI	0	0	1	0	1	2
BAŞBAKAN	2	2	10	5	5	24
İKTİDAR PARTİSİ MİLLETVEKİLLERİ	0	2	1	1	3	7
İKTİDAR PARTİSİ İL BAŞKANI VEYA DİĞER YÖNETİCİLERİ	0	0	1	0	2	3
İKTİDAR PARTİSİ BELEDİYE BAŞKANI	0	0	1	0	0	1
CHP GENEL BAŞKANI	4	6	2	4	4	20
CHP PARTİ YÖNETİCİLERİ	4	0	3	5	1	13
CHP MİLLETVEKİLLERİ	1	0	0	3	0	4
MHP GENEL BAŞKANI	2	6	5	6	0	19
MHP PARTİ YÖNETİCİLERİ	4	1	2	2	2	11
MHP MİLLETVEKİLLERİ	0	0	0	1	0	1
MHP BELEDİYE BAŞKANI	0	0	0	0	1	1
DTP GENEL BAŞKANI	4	4	12	6	4	30
DTP PARTİ YÖNETİCİLERİ	2	0	6	2	2	12
DTP MİLLETVEKİLLERİ	3	0	5	9	1	18
DTP İL BAŞKANI VEYA DİĞER YÖNETİCİLERİ	4	1	2	0	1	8
DTP BELEDİYE BAŞKANI	1	1	3	2	1	8
DSP MİLLETVEKİLLERİ	0	0	0	1	0	1
BAĞIMSIZ MİLLETVEKİLİ	0	0	0	1	0	1
DİĞER GENEL BAŞKAN (TBMM'DE TEMSİL EDİLMİYEN PARTİLERİN TEMSİLCİLERİ)	10	0	0	1	1	12
DİĞER PARTİ YÖNETİCİLERİ	4	0	0	0	1	5
TBMM BAŞKANI	0	0	0	0	1	1
YABANCI DEVLET BAŞKANI-CUMHURBAŞKANI	1	0	1	0	1	3
YABANCI BAŞBAKAN	0	1	0	0	0	1
YABANCI BAKAN	2	0	0	0	1	3
YABANCI MUHALEFET PARTİ/LERİ TEMSİLCİLERİ	1	0	0	0	0	1
YABANCI DİĞER POLİTİKACILAR	1	2	0	4	0	7
YABANCI DİPLOMATLAR	0	0	0	2	0	2
TÜRK BİLİM ADAMLARI	0	3	6	3	3	15
YABANCI BİLİM ADAMLARI	0	0	1	0	1	2
VALİ	0	1	1	0	2	4
DİYANETE BAĞLI RESMİ DİN GÖREVLİLERİ	0	0	1	0	0	1
ALEVİ İNANCI TEMSİLCİLERİ	0	0	1	0	0	1
TÜRK GAZETECİLER-TELEVİZYONCULAR -KÖŞE YAZARLARI	0	0	1	1	0	2
YABANCI GAZETECİLER-TELEVİZYONCULAR -KÖŞE YAZARI	0	0	1	0	0	1

	Gazetenin Adı					Toplam
	CUMHURİYET	HÜRRIYET	TARAF	YENİÇAĞ	ZAMAN	
TÜRK GENELKURMAY BAŞKANI	2	2	1	2	2	9
TSK ÜST RÜTBELİ SUBAYLAR	1	3	2	2	1	9
TSK EMEKLİ SUBAYLAR	0	0	0	1	0	1
TSK TERÖR NEDENİYLE HAYATINI KAYBEDENLER	3	6	5	11	4	29
YABANCI ÜLKELERİN ORDU TEMSİLCİLERİ	1	0	0	1	0	2
EMNİYET İL MÜDÜRÜ	0	0	0	1	0	1
STÖ TEMSİLCİLERİ	6	0	2	2	3	13
AVRUPA BİRLİĞİ TEMSİLCİLERİ	0	0	1	0	0	1
TÜRK İŞADAMI-SANAYİCİLER	0	0	0	0	1	1
TÜRK ŞARKICI, OYUNCU, MANKEN VB	0	1	0	0	2	3
YABANCI OYUNCU, ŞARKICI, MANKEN VB.	2	1	2	0	1	6
EDEBİYATÇILAR	0	0	0	0	1	1
YABANCI EDEBİYATÇI-YAZARLAR	0	0	0	1	0	1
SIRADAN VATANDAŞLAR	0	1	2	0	0	3
TERÖR NEDENİYLE HAYATINI KAYBEDEN SİVİLLER	1	0	0	0	0	1
TERÖR NEDENİYLE HAYATINI KAYBEDEN/YARALANAN YABANCILAR	0	0	0	0	1	1
ESKİ CUMHURBAŞKAN/LARI-POLİTİKACILAR	0	1	0	1	2	4
SAVCILAR	0	1	3	0	2	6
AVUKATLAR	0	0	1	0	0	1
TERÖR ÖRGÜTÜ (PKK) LİDERİ	3	1	6	2	1	13
TERÖR ÖRGÜTÜ ÜYE-SEMPATİZANLARI	5	3	7	14	9	38
TERÖR ÖRGÜTÜ HAYATINI KAYBEDEN/ YARALANANLAR	0	2	0	2	0	4
DİĞER TERÖR ÖRGÜTÜ ÜYE-SEMPATİZANLARI	1	0	2	0	2	5
YABANCI UZMAN	3	0	0	1	2	6
BAKAN	3	5	11	8	5	32
TSK TERÖR NEDENİYLE HAYATINI KAYBEDENLERİN AİLE/YAKINLARI	2	0	12	12	12	38
TERÖR ÖRGÜTÜ PKK YÖNETİCİLERİ	0	1	1	2	0	4
KORUCU	0	0	3	1	0	4
POLİS	0	0	1	0	0	1
ÇOCUKLAR	0	0	1	0	0	1
YAZAR-ENTELLEKTÜEL	0	0	5	1	0	6
ASKER	0	2	1	1	0	4
TOPLAM	89	62	138	128	105	522

Terörle doğrudan ya da dolaylı ilgili haberlerin aktörleri değerlendirildiğinde ilginç bir sonuç çıkmaktadır. Toplamda terör örgütü temsilcileri ile terör örgütü ile ilişkisi bilinen DTP'nin temsilcileri gazete haberlerinde hem iktidar hem de muhalefet partilerinin temsilcilerinden daha fazla yer bulmaktadır. Terörle doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili haberlerde başbakan 24, bakanlar 32, iktidar partisi milletvekilleri 7, il başkanı veya diğer yöneticiler 3, belediye başkanı 1 haberin aktörü olarak yer almaktadır. Ana muhalefet partisi CHP'nin genel başkanı 20, parti yöneticileri 13, milletvekilleri 4 haberde, MHP'nin genel başkanı 19, parti yöneticileri 11, milletvekilleri 1 haberde aktör olarak yer almaktadır. DTP'nin ise genel başkanı 30, parti yöneticileri 12, milletvekilleri 18, belediye başkanları 8 haberin aktörü olarak incelenen gazetelerdeki haberlerde en çok yer bulan parti olarak ortaya çıkmaktadır. TBMM'de temsil edilmesine karşın DSP ise beş gazetede toplam 523 terörle ilgili haberde yalnız bir kere yer bulmuştur¹³.

Terör örgütü lideri, diğer yöneticileri ve terör örgütü sempatanlarının aktörü olduğu haberler de eklendiğinde terör örgütünün mesajlarını topluma iletmeye medyanın rolü net bir şekilde görülmektedir. İncelenen gazetelerdeki toplam 523 haberin 13'ünün haber aktörü terör örgütünün cezaevindeki lideri, 38'inin aktörü terör örgütünün sempatanları, 4'ünün aktörü de terör örgütünün diğer yöneticileridir. Görüldüğü gibi terör örgütü TBMM'de temsil edilen bir siyasal partiden, terör örgütü ile bağı bilinen siyasal parti de hem iktidar hem de muhalefet partilerinden daha fazla gazetelerde yer bulmaktadır.

İncelenen gazeteler içinde terör örgütü, terör örgütü lideri ve onlarla yakınlığı bilinen DTP ile ilgili en fazla haberin Taraf gazetesinde yer aldığı görülmektedir. Başbakanın haber aktörü olduğu toplam 24 haberden 10'u da Taraf gazetesinde yayınlanmıştır.

Bugün gelinen noktada herhangi bir terörist eylem yapmadan da terör örgütü temsilcilerinin medyada kendilerini ifade etmek için ne kadar yer ve fırsat buldukları görülmektedir. Başka bir değerlendirmeye görülmektedir ki terör örgütü şiddet içeren bir eylem yapmadan da topluma mesajlarını rahatlıkla ulaştırabilmektedir. Örneğin terör örgütünün lideri Taraf Gazetesi'nin birinci sayfasında manşetten seslenmektedir:

“ÇÖZÜME ENGEL OLMAYIZ

HÜKÜMETİN açılım sırasında çok zorlandığını belirten Öcalan, Başbakan Erdoğan'a seslendi: Sizden rica ediyorum. Bizim bu sorunun çözümünde engel olma durumumuz olamaz. Tam tersine elimizden gelen her türlü desteği vereceğimizi belirtiyoruz” (5 Eylül 2009- Taraf Gazetesi)

13 DSP'nin terör konusunda görüş belirtmemesi dolayısıyla mı haberlerde yer bulmadığı partinin başınıla ilişkiler sorumlusuna sorulmuş, konuyla ilgili genel başkan düzeyinde de bir çok açıklama yapmalarına karşın gazetelerde yer almadıkları bilgisi verilmiştir.

“SON SÖZÜMÜ SÖYLEMEDİM

Hazırladığı ‘yol haritası’ devletin ilgili birimlerince incelenen Abdullah Öcalan, avukatlarına ‘Devletin yaklaşımına göre yeni öneriler de yapabilirim’ dedi.

UZLAŞMA ARAYIŞI GEREK –

ÖCALAN’IN Kürt sorununda çözüm için öneriler yazdığı iki defter, bir aydır devlette. Defterlerin âkıbeti meçhul ama Öcalan avukatlarına, ‘Gerekirse yeni defterlerde yeni öneriler yaparım. Son sözümü söylemedim’ dedi.” (15 Eylül 2009- Taraf Gazetesi)

185

26 Eylül 2009 tarihli Taraf Gazetesi’nde terör örgütünün cezaevindeki lideri yine birinci sayfadadır:

“PKK lideri Öcalan, DTP ve PKK’yı sorumluluktan kaçarak tüm yükü omuzlarına yüklemekle suçladı. Apo “Devlet de sorumluluğu üzerime yıkıyor. Bu zulüm” dedi. **DEMOKRATİK** çözüm için elinden geleni yapacağını belirten Apo şöyle konuştu: Bazı aydınların gördüğünü onlar göremiyor. Ya bu işi yapsınlar ya da bıraksınlar.”

Terör örgütü ve temsilcileri ile ilgili nötr ya da olumlu haberlerin en çok yer bulduğu Taraf Gazetesi TSK ile ilgili haberlerde tersi bir tutum izlemektedir. Taraf Gazetesi’nde Genelkurmay Başkanı’nun aktörü olduğu haberler dikkati çeken bir şekilde olumsuz içeriklidir:

“SİYASETİN AĞABABASI

Genelkurmay Başkanı Başbuğ yine siyasetçi gibi konuştu: Esas sorun, halkımızın siyaset ve terör ağalarından kurtarılmasıdır

MARDİN Sınırtepe’deki bir karakolu ziyaret eden Org. İlker Başbuğ askerlerle bayramlaştıktan sonra siyasi mesajlar verdi: Bölge insanı ağalardan çok çekti. Esas sorun, halkımızın siyaset ve terör ağalarından kurtarılması.

PKK SİLAH BIRAKMALI- ‘SİLAHLA kanla hiçbir yere varılmaz’ diyen Genelkurmay Başkanı, devletin ülkede meşru güç kullanma hakkına sahip tek otorite olduğunu belirterek PKK’dan silah bırakmasını istedi.” (22 Eylül 2009 – Taraf Gazetesi, 1. sayfa manşet)

“AYDINLAR BUGÜN SAVCILIĞA BAŞVURUYOR

Başbuğ suç işledi, yargılayın - Orgeneral Başbuğ hakkındaki suç duyurusu, siyasi konuşmaları nedeniyle beş yıla kadar hapis cezasıyla yargılanmasını istiyor.

MARDİN MESAJLARI İÇİN- UFUK Uras, Baskın Oran, Ahmet İnsel, Sezgin Tanrıku, Aydın Engin, Oya Baydar, Cengiz Algan ve Mithat Sancar, Genelkurmay Başkanı'nun Bayram'da Mardin'de yaptığı açıklamalarla yetkisini aşır suç işlediğini savunacaklar.

ACK 148'E GÖRE SUÇTUR - BAŞBUĞ hakkında savcılığa sunulacak dilekçede, 'Bu konuşmalar Askerî Ceza Kanunu'nun 148. maddesinin C bendine göre suçtur' ifadesi var. Bu suç için 'bir aydan beş yıla hapis' öngörülüyor." (28 Eylül 2009 Taraf Gazetesi 1. sayfa manşet)

6. Haberlerin yapıış nedenleri ve aktörleri

Tablo 6
Terörle ilgili haberlerin aktörleri ve yapıış nedenleri

	Açıklama	Araştırma (Başka Kurum Ya Da Kişiler Tarafından Yapılan)	Özel Haber	Basın Toplantısı	Konferans, Panel, Sempozyum Vb.	Miting, Gösteri, Eylem	Olay (Kaza, Ölüm, Çözü Töreni Güvenlik Güçleri Tarafından Yakalanma, Soru Önergesi Verilmesi Gibi	Siyasal Parti Kongresi (Genel, Teşkilat)	Diğer Toplantı	Diğer/Belirlenemedi	Cenaze Töreni	Terör Örgütü Saldırsı	Terör Örgütüne Yönelik Güvenlik Güçleri Operasyonu
Cumhurbaşkanı	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Başbakan	3	0	0	1	0	0	0	1	18	0	0	1	0
İktidar Partisi Milletvekilleri	2	0	1	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0
İktidar Partisi İl Başkanı Veya Diğer Yöneticileri	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0
İktidar Partisi Belediye Başkanı	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CHP Genel Başkanı	2	0	1	3	0	0	0	1	13	0	0	0	0
CHP Parti Yöneticileri	5	0	1	4	1	0	0	0	1	1	0	0	0
CHP Milletvekilleri	2	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
MHP Genel Başkanı	12	0	0	2	0	0	0	0	4	1	0	0	0
MHP Parti Yöneticileri	7	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
MHP Milletvekilleri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
MHP Belediye Başkanı	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DTP Genel Başkanı	9	0	0	0	0	2	1	0	13	4	0	0	1
DTP Parti Yöneticileri	3	0	0	0	0	2	1	0	2	4	0	0	0
DTP Milletvekilleri	3	0	0	1	1	2	2	0	2	4	2	1	0
DTP İl Başkanı Veya Diğer Yöneticileri	0	0	0	0	0	1	4	0	1	0	2	0	0

	Aplama	Araştırma (Başka Kurum Ya Da Kişiler Tarafından Yapılan)	Özel Haber	Basın Toplantısı	Konferans, Panel, Sempozyum Vb.	Miting, Gösteri, Eylem	Olay (Kaza, Ölüm, Çatışma, Terör Güvenlik Güçleri Tarafından Yakalanma, Soru Örneği Verilmesi Gibi)	Siyasal Parti Kongresi (Genel, Teşkilat)	Diğer Toplantı	Diğer/Belirlenmedi	Cenaze Töreni	Terör Örgütü Saldırganlığı	Terör Örgütüne Yönelik Güvenlik Güçleri Operasyonu
DTP Belediye Başkanı	0	0	0	0	1	4	1	0	1	1	0	0	0
DSP Milletvekilleri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Bağımsız Milletvekili	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
TBMM'de Temsil Edilmeyen Partilerin Temsilcileri	0	0	9	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Diğer Parti Yöneticileri	1	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Türk Bilim Adamları	3	0	4	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0
Diyanete Bağlı Resmi Din Görevlileri	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Alevi İnanıcı Temsilcileri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Türk Genelkurmay Başkanı	0	0	1	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0
TSK Üst Rütbeli Subaylar	2	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	1
TSK Terör Nedeniyle Hayatını Kaybedenler	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	17	7	2
Emniyet İl Müdürü	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
STÖ Temsilcileri	3	0	5	1	0	1	0	0	1	2	0	0	0
Sıradan Vatandaşlar	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Terör Nedeniyle Hayatını Kaybeden Siviller	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Terör Nedeniyle Hayatını Kaybeden/Yaralanan Yabancılar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Terör Örgütü PKK Lideri	4	1	2	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0
Terör Örgütü PKK Üye-Sempatizanları	3	0	4	0	0	10	5	0	1	3	5	3	4
Terör Örgütü PKK Terör Nedeniyle Hayatını Kaybeden/Yaralananlar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Bakan	8	0	0	3	1	0	0	0	16	4	0	0	0
TSK Terör Nedeniyle Hayatını Kaybedenlerin Aile/Yakınları	1	0	0	0	0	0	1	0	3	1	32	0	0
Terör Örgütü PKK Yöneticileri	2	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Korucu	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Polis	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Çocuk/Lar	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Asker	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Toplam	105	6	58	25	6	23	26	3	115	58	63	12	19

Terörle ilgili haberlerin yapılış nedenleri ve aktörlerinin bir arada görüldüğü bu tablo iki önemli sonucu göstermektedir:

1. Teröristler ve terör örgütü şiddete dayanan eylemleri söz konusu olmadan da gazetelerde yer bulmaktadırlar. Örneğin terör örgütü liderinin aktörü olduğu haberlerin hiçbirinin yapılış nedeni şiddete dayalı bir terörist eylem değildir. Terör örgütü lideri 4 kez açıklama, 1 kez araştırma, 2 kez özel haber, 6 kez de başka nedenlerle haber aktörü olarak görülmektedir.
2. Terörle ilgili 523 haberin 63'ü teröristlerin gerçekleştirdiği saldırı nedeniyle hayatını kaybeden veya güvenlik güçlerinin teröristlere karşı operasyonlarda hayatını kaybedenlerin cenaze töreni, 12'si terör örgütü saldırısı, 19'u güvenlik güçlerinin terör örgütüne yönelik operasyonları, 23'ü miting, gösteri veya eylemler nedeniyle yapılmıştır. Yani terörle ilgili haberlerin yalnızca beşte biri (117'si) şiddete dayalı eylemler nedeniyle yapılmıştır. Diğer 406 haber, açıklama, toplantı, özel haber, araştırma, toplantı gibi nedenlerle yapılmıştır. Terörle ilgili haberlerin 59'unun aktörü terör örgütünün lideri, diğer yöneticileri, üye ve/veya sempaticizanlarıdır.

Bu çalışmada üzerinde durulması gereken en önemli bulgulardan biri de sıradan insanın haberlerde ne oranda yer bulduğudur. İncelenen 523 haberin yalnız 81'inde sıradan insanlar haber aktörü olarak yer almaktadırlar. Sıradan insanların yakınlarını kaybetmeleri nedeniyle cenaze törenlerinde ya da ölmeleri dolayısıyla haber aktörü oldukları görülmektedir. Tabloda yer alan veriler değerlendirildiğinde görülmektedir ki, sıradan insan ancak terörist eylemin mağduru olduğunda (genellikle hayatını kaybetmesi ya da bir yakınının hayatını kaybetmesi nedeniyle) haber aktörü olarak gazetelerde yer bulmaktadır. Terörist eylemlerden canını kaybetme pahasına en çok etkilenen sıradan insandır. İlginç olan bir başka nokta da sıradan insanların eylemlere maruz kalan rolleriyle ilgili haberlerde yer almalarına karşın terör veya terör örgütü ile ilgili değerlendirmelerinin haberlerde yer bulmamasıdır.

Görülmektedir ki, sıradan insana olan bitenle ilgili görüşlerini iletme şansı verilmemektedir. Sıradan insan ancak eyleme maruz kaldığında; ölmesi, yaralanması, bir yakını kaybetmesi durumunda haberlerde yer bulmakta ancak terör ve terör örgütü ile ilgili görüşlerine haberlerde yer verilmemektedir. Açıklamalar, değerlendirmeler, karar vericilerin, seçkinlerin işidir. Sıradan insana maruz kalma ve seçkinlerin değerlendirmelerini dinleme rolü uygun bulunmaktadır. İncelenen gazetelerde sıradan insanın görüşlerini açıklamasına terör konusunda yalnızca kaybettiği yakının cenazesinde "açılım"a destek veren sözleriyle izin verildiği görülmektedir. (Tabloda sıradan insanla ilgili bölümler koyulaştırılarak verilmiştir). Sıradan insana düşen rol, terör örgütünün sıradan üyeleri için de değişmemektedir. İncelenen haber-

lerde terör örgütünün sıradan üyeleri ya da sempatanları ya gösterilere katılan kalabalıkları oluşturduklarında ya da ölümleri nedeniyle haber aktörü olmuşlardır.

7. Gazetelerin terör örgütü ve lideri ile ilgili tasarımları

Tablo 7
Gazetelerin terör örgütü ile ilgili tasarımları

	PKK adı geçmekte ve en az bir kere terör örgütü ifadesi kullanılmaktadır	PKK adı geçmektedir	PKK adı geçmemekte ancak terör örgütü ya da bölücü örgüt ifadeleri geçmektedir	Diğer
CUMHURİYET	12	28	9	2
HÜRRİYET	21	1	6	2
TARAF	4	30	6	1
YENİÇAĞ	36	15	11	2
ZAMAN	12	8	4	4
Toplam	85	82	36	11

Haber aktörünün konuşması dışındaki (tırnak içinde verilen bölümler dışındaki) bölümde muhabirin ya da diğer sorumlunun haberi yazarken kullandığı ifadeler incelendiğinde terör örgütü liderinin ağırlıklı olarak adı ve soyadı veya yalnızca soyadının kullanıldığı görülmektedir.

Gazetelerin haberlerde terör örgütü için kullandığı ifade değerlendirildiğinde Hürriyet, Yeniçağ ve Zaman gazetelerinin PKK'nın adı ile birlikte olumsuzlayan bir sıfat veya yalnız terör örgütü ifadesini daha çok kullandıkları görülmektedir. Taraf ve Cumhuriyet gazetelerinde ise terör örgütü ile ilgili haberlerde daha çok yalnız örgütün adını kullandıkları görülmektedir. Bu veri terör örgütünün sıradan bir siyasal aktör gibi sunulup sunulmadığına ya da gazetelerin bu konuda özen veya tutumlarına ilişkin bir fikir vermekte ve gazetelerin terör örgütü ile ilgili tasarımlarını ortaya koymaktadır. Her ne şekilde olursa olsun terör örgütünün adının kullanılması terörizmin duyulma, güç kazanma amacına hizmet etmektedir.

Tablo 8
Gazetelerin terör örgütü lideri ile ilgili tasarımları

	CUMHURİYET	HÜRRIYET	TARAF	YENİÇAĞ	ZAMAN
Terör örgütü elebaşı/lideri sıfatı kullanılıyor	5	2	0	2	6
"PKK lideri" sıfatı kullanılıyor	3	0	5	0	0
Bölücü/bölücübaşı sıfatı kullanılıyor	1	0	1	7	0
Bebek katili sıfatı kullanılıyor	0	0	0	8	0
Yalnız adı kullanılıyor	9	0	8	2	2
Adı ve soyadı kullanılıyor	4	1	2	2	1
Apo	0	0	3	0	0
Diğer	7	1	2	1	1
Sayın Öcalan	0	0	1	0	0
Cani	0	0	0	2	0
Katil	0	0	0	1	0
Toplam	89	62	138	129	105

Gazetelerin terör örgütü lideri ile ilgili ifadeleri, gazetelerin terör örgütü lideri ile ilgili tasarımlarını göstermektedir. Tabloda terör örgütü lideri ile ilgili olumsuz ifadeler koyu renkle vurgulanmaktadır. Buna göre terör örgütü liderini olumsuzlayan ifadelerle nötr ya da olumlu sayılabilecek ifadeler karşılaştırıldığında Yeniçağ Gazetesinin ağırlıklı olarak olumsuz ifadeleri kullanmayı tercih ettiği görülmektedir. Cumhuriyet ve Taraf gazetelerinin nötr ifadeleri daha çok kullandığı, Taraf gazetesinin neredeyse hiç olumsuz ifade kullanmamayı yeğlediği ortaya belirlenmiştir. Taraf ve Cumhuriyet gazetelerinin bu tutumu terör örgütü liderinin sıradan bir siyasal aktör olarak algılanmasına katkı sağlamak şeklinde değerlendirilebilir.

İncelenen beş gazete içinde Hürriyet gazetesinin hem terörle ilgili doğrudan ya da dolaylı haberlerinin sayısındaki diğerlerine göre azlık hem de terör örgütü liderinin adı veya tanımlayıcı ifadelerinin çok az haberde yer alması, terör örgütü ve liderinin propagandasına, sıradanlaştırılması ya da meşrulaştırılmasına katkıda bulunmamayı yeğleyen bir tutum olarak değerlendirilebilir.

9. Gazetelerde terörle ilgili doğrudan ya da dolaylı haberlerin konuları

Tablo 9
Terörle doğrudan ya da dolaylı ilgili haberlerin konuları

	CUMHURİYET	HÜRRİYET	TARAF	YENİÇAĞ	ZAMAN	Toplam
Genel Olarak Terör	7	8	18	8	33	74
Mevcut Siyasal İktidar Ve Terörle Mücadele	3	1	2	1	1	8
Mevcut Siyasal İktidarın Politikaları Ve Açılım Süreci	39	18	45	42	48	192
Terör Konusunda ABD İle İlişkiler	4	0	2	3	0	9
Terör Konusunda AB İle İlişkiler	0	0	0	0	1	1
Terör Konusunda Irak'la (Kuzeyi İle) İlişkiler	1	1	4	2	2	10
Terör Örgütü	2	0	0	3	0	5
Terör Örgütü Lideri	3	2	3	4	0	12
Terör Örgütü Üyeleri	2	1	0	2	0	5
CHP Ve Terörle Mücadele	0	0	0	0	1	1
MHP Ve Terörle Mücadele	0	0	2	0	0	2
DTP Ve Terörle Mücadele	4	6	7	4	5	26
Terör Örgütünün Eylemleri	12	5	10	16	3	46
Terör Örgütü Sempatizanlarının Eylemleri	3	1	4	9	3	20
Halkın Terör Örgütüne/Üyelerine Karşı Tepkisi	0	2	0	2	0	4
Halkın Açılım Sürecine Tepkisi	0	1	0	2	0	3
Terör Örgütüne Yönelik Askeri Eylemler	4	7	17	10	2	40
Kürtçe	0	8	14	13	3	38
"Kürt Sorunu"	4	0	7	2	3	16
TSK	1	0	1	2	0	4
Diğer	0	0	0	3	0	3

Gazetelerde terörle doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili haberler konularına göre ayrıldığında terör örgütü ve teröristlerin propagandası ile ilgili ilginç bir bulgu ortaya çıkmaktadır. Terör örgütü, yöneticileri ya da ortaya attıkları konular çoğu kez terörist bir eylem söz konusu olmadan ve terör örgütü temsilcileri dışındaki aktörler tarafından gündeme taşınmakta ya da gündemde tutulmakta ve üzerinde tartışılmaktadır. Eylül 2009'da seçilen beş gazetede taranan 523 haberden yaklaşık beşte 2'si doğrudan terör, terör örgütü, terörist eylem ya da teröristlere karşı güvenlik güçlerinin operasyonları ve terör konusunda dış ilişkilerle ilgilidir. Bu haberlerin toplamı 234'tür. Geriye kalan 289 haber, teröristlerin gündeme taşıdığı sorunları içeren konularla ilgilidir. "Kürt sorunu", "Kürtçe", "açılım" (açılım'la ilgili haberler içeriğinde terör ya da terör örgütü tarafından gündeme taşınan konular varsa değerlendirilen haberlere dahil edilmiştir) gibi.

Bu bulgu iki şekilde sorgulanmalıdır: 1. Gazeteler, teröristler ya da terör örgütü tarafından ulaştırılan içerikleri ya da terörist eylemleri haber yapmasa ya da daha az haber yapsa da diğer aktörler terör örgütünün gündeme taşıdığı konuları gündemde tutmaktadır. Medya bu konuda nasıl bir tutum izlemelidir? Medya teröristlerin eylem veya söylemlerini haberleştirirken propagandalarına aracılık etmekte ve meşrulaştırılmasına katkıda bulunmaktaysa terör örgütü temsilcileri dışındaki aktörler terör örgütünün söylemlerini gündeme taşıdıklarında doğrudan ya da dolaylı bir şekilde teröristler ve terör örgütünün propagandasına ve meşrulaştırılmasına aracılık etmekte değil midir? Terör, terör örgütü ve temsilcileri ile ilgili haberlerin aktörlerine ve haberlerin konularına bakıldığında görülmektedir ki teröristler ve terör örgütü ya da eylem veya söylemlerinin konu olduğu haberlerin aktörleri daha çok diğerleri yani teröristler ya da terör örgütü dışındaki aktörlerdir. O halde gazetelerin teröristlerin propagandası ya da meşrulaştırılmalarına aracılık etmedeki rolü ve sorumluluğu aynı şekilde haber aktörleri için de tartışılmalıdır. Üzerinde düşünülmesi gereken, teröristler ve terör örgütünün doğrudan ya da dolaylı propagandası ve meşrulaştırılmasına katkıda bulunan haber aktörlerinin meşru siyasal aktörler, bilim çevreleri ve entelektüeller olmasıdır.

10. Gazetelerde terör örgütü ile ilgili simgesel unsurların değerlendirilmesi

Gazetelerin terör ve terör örgütü konusundaki haberlerde kullandığı fotoğrafların içerdiği simgesel unsurlar değerlendirildiğinde ortaya çarpıcı bir sonuç çıkmaktadır:

Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinde terörist saldırıda şehit olan askerler için memlekelerinde tören düzenlendi

Şehitler sonsuzluğa uğurlanıyor

Şehit Urman Çavuş Sağbök Yenickinci'nin eşi Fatma Yenickinci eşinin tabutuna sarılarak gözyaşı döküyor. (AA)

Yeni Haberleri Servisi - Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinde terörist saldırı sonucu şehit olan 4 asker memlekelerine gönderildi. Cenazeler önce acı ve öfke berraklığı taşıyan yurttaşlar terörle kâğıt yığılı. Darıca, belediye teröristlerin saldırısına uğradı şehit oğlunu jandarma Urman Çavuş Abdullah Fikri, jandarma Urman Çavuş Sağbök Yenickinci, jandarma Urman Çavuş Mehmet Güllü ile Astsubay Çavuş Aydın Güllü ile jandarma Urman Çavuş Sağbök Yenickinci'nin aileleri. Terörün ardından cenazeler önce Van'a, ardından da memlekelerine gönderildi.

"Ağabeyimle birlikteyiz"

Urman Çavuş Sağbök Yenickinci'nin Gaziantep Ulaşan'da tören düzenlendi. Şehidin annesi Fatma Yenickinci tören boyunca ağlayarak oğlunu anıyor. "Ağabeyimle birlikteyiz"

Cenazeye önce Fatma'nın lütfetmiş olduğu şehit oğlunun cenazesi 2. etapta şehit oğlunu Mehmet Sağbök Yenickinci'nin ailesi tarafından taşındı.

şehit fotoğrafını öpmek. Şehidin cenazesi, Yedigöller Mezarlığı'na toprağa verildi.

Şehit Astsubay Çavuş Aydın Güllü'nün eşi de Şemdinli'nin Tarım ilçesinde tören düzenlendi. Kültürhanesine Camii'ndeki cenazeye törene 6. Keleşli Kurumcu Kurumcu Nejat Bekir Memiş, ilçe belediyesi, asker ve idari yetkililer ile yurttaşlar katıldı. Şemdinli'nin Siverek ilçesi adını taşıyan köyü sığınma beldesi olan Şemdinli köyüne, cenazeye getirildi. Şemdinli'de Kırıkçe ağaçlar yakıldı. Şehidin acılı annesi Münire ve Gülden de ferahlatıldı. Şehitler Şehit Mezarlığı'na toprağa verildi.

Aynı saldırıda şehit düşen jandarma Urman Çavuş Abdullah Fikri'nin (23) Ankara'nın Polatlı ilçesindeki Mevlânî Camii'nde toprağa atılacağı bildirildi. İktisadî olarak çalışmayan Fikri'nin ailesi, Şehit Urman Çavuş Mehmet Güllü'nün cenazesinde başkanı Mehmet Sağbök Yenickinci'nin başkanlığında toprağa verileceği bildirildi.

Hem terör örgütü temsilcilerine olumlu içerikli haberlerde en çok yer veren gazetelerde hem tam karşıtı bir tutum izleyen gazetelerde fotoğraflardaki simgesel unsurlar teröristler ve terör örgütünün gücünü, sempaticizmalarının coşkusu yansıtır niteliktedir. Buna karşın Türk Bayrağı ve terör örgütü ile mücadelede sıcak çatışmanın tarafı Türk Silahlı Kuvvetlerinin temsilcileri fotoğraflarda ağırlıklı olarak tabutlar ve gözyaşlarıyla birlikte yer almaktadır. Fotoğraflarda dikkati çeken bir başka unsur ise kadınlarla ilgilidir. Fotoğraflarda terör örgütü sempaticizmaları kadınlar coşkulu ve kalabalıkların önündedir. Diğer kadınlar ise bitkin ve ağlamaktadır.

11. Haber aktörlerinin terör örgütü lideri ile ilgili tasarımları

Araştırmada haber aktörlerinin terör örgütü lideri ile ilgili tanımlayıcı ifadelerinden yola çıkarak haber aktörlerinin terör örgütü liderini ne şekilde tasarımladıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Terör örgütü lideri ile ilgili açıklamalarda yalnız adı ve/veya soyadı kullanılması, terör örgütü sıfatı kullanılmadan "PKK lideri" veya başka bir olumlu ifade kullanılması vb. dikkate alınmıştır. Buna göre terör örgütü lideri ile ilgili olumlu ifade kullananlar ağırlıklı olarak DTP'yi temsil eden aktörlerdir, DTP'li aktörlerin terör örgütü liderini olumsuzlayan herhangi bir ifade kullanmadıkları belirlenmiştir. DTP ve terör örgütünü temsil eden aktörlerin dışındaki aktörler ise ya yalnızca terör örgütü liderinin adı ve/veya soyadını kullanmakta ya da olumsuzlayan bir ifade kullanmaktadırlar (teröristbaşı, İmralı'daki, bölücübaşı gibi).

Haber aktörleri içinde CHP ve MHP Genel Başkanları ile Genelkurmay Başkanı'nun hem terör örgütü liderinin adı ve/veya soyadını hem de terör örgütünün adını kullanmadıkları (PKK denmemekte terör örgütü, bölücü

Tablo 11
Haber aktörlerinin terör örgütü lideri ile ilgili tasarımları

	Terör örgütü elebaşı/ lideri	PKK lideri	Bölücü/bölücübaşı	Yalnız Soyadı Kullanılıyor	Adı ve Soyadı Kullanılıyor	Apo	İmralıdaki	Başka Bir Olumsuz ifade ile Kullanılıyor	Başka Bir Olumlu ifade ile Kullanılıyor	Sayın Öcalan	Teröristbaşı
Cumhurbaşkanı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Başbakan	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0
CHP Genel Başkanı	0	0	0	3	0	0	7	0	0	0	0
MHP Genel Başkanı	0	0	0	0	0	0	9	0	0	0	0
DTP Genel Başkanı	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0
DTP Parti Yöneticileri	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Türk Gazeteciler-Televizyoncular -Köşe Yazarları	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Yabancı Gazeteciler- Televizyoncular-Köşe Yazarı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Türk Genelkurmay Başkanı	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Sıradan Vatandaşlar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Savcılar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Avukatlar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terör Örgütü PKK Lideri	0	4	0	2	1	0	0	0	0	0	0
Bakan	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
TSK Terör Nedeniyle Hayatını kaybedenlerin Aile/Yakınları	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PKK Yöneticileri	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0
Yazar-Entelektüel	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
Asker	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	5	9	2	28	14	2	21	2	2	7	1

örgüt ya da Kandil denilmektedir) görülmektedir. Bu aktörlerin hem terör örgütü liderinin hem de terör örgütünün adını kullanmamları terör örgütünün (dolaylı) propagandasını yapmama ya da meşrulaştırılmasına katkıda bulunmama konusunda özenli davrandıkları şeklinde değerlendirilebilir.

Haber aktörlerinin terör örgütü ile ilgili tanımlayıcı ifadeleri değerlendirildiğinde başbakanın toplam 24 haberden 5'inde terör örgütü ile ilgili tanımlayıcı bir ifade kullandığı, bunların 3'ünde "terör örgütü" 2'sinde ise

"PKK" dediği görülmektedir.

CHP genel başkanı toplam 20 haberden 4'ünde terör örgütü ile ilgili tanımlayıcı bir ifade kullanmış, bunların 2'sinde "terör örgütü" derken 1'inde "Türkiye'nin bölünmesi için çaba harcadığını" belirtmiş, 1'inde de başka bir olumsuz ifade kullanmıştır. MHP genel başkanı toplam 19 haberden 11'inde terör örgütü ile ilgili ifade kullanmış, bunların 6'sında "terör örgütü", 2'sinde "bölücü örgüt" derken, 1'inde Türkiye'nin bölünmesi için çaba harcadığını, 1'inde hedeflerine ulaşmak için masum insanların canına kıydığını kaydetmiş, 1'inde de başka bir olumsuz ifade kullanmıştır. Her iki aktörün de tırnak içinde verilen konuşmalarında terör örgütünün adını kullanmadıkları belirlenmiştir.

DTP genel başkanı toplam 30 haberden 8'inde terör örgütü ile ilgili ifade kullanmış, 1'inde "terör örgütü" derken, 1'inde "Kürtleri temsil etmekte ve sorunlarının çözümü için çaba harcamaktadır" demiş, 6'sında ise yalnızca "PKK" ifadesini kullanmıştır.

Genelkurmay başkanı toplam 9 haberden 8'inde terör örgütü ile ilgili tanımlayıcı ifade kullanmış, 4'ünde "terör örgütü", 2'sinde "bölücü örgüt" derken, 1'inde hedeflerine ulaşmak için masum insanların canına kıyan, 1'inde de Türkiye'nin bölünmesi için çaba harcayan nitelermelerini yapmıştır. Genelkurmay başkanının da tırnak içinde verilen ifadelerinde terör örgütünün adını kullanmadığı belirlenmiştir. Siyasal aktörler içinde CHP ve MHP genel başkanlarının terör örgütünün adını olumsuz bir nitelmeyle birlikte kullandıkları görülmektedir.

Haber aktörlerinin terör örgütü lideri ile ilgili tasarımları değerlendirildiğinde DTP'li aktörlerin terör örgütü liderini olumsuzlayan ifadeler kullanmadıkları görülmektedir. Diğer haber aktörlerinin ya adı-soyadı gibi nötr ya da olumsuzlayan ifadeleri kullanmayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Nötr ifadelerin terör örgütü liderini sıradan bir siyasal aktör gibi sunmaya katkıda bulunduğu dolayısıyla terör örgütü liderinin meşrulaştırılmasına yol açtığı değerlendirilmektedir.

12. Haber aktörlerinin terör örgütü liderine yüklediği işlev

Haber aktörlerinin terör örgütü liderine yüklediği işlevler de olumlu ya da olumsuz hangi nitelikte olursa olsun terör örgütü liderinin "gücü"nü olumlu yönde algılanmasına katkıda bulunmaktadır. Gerek mevcut siyasal iktidarı eleştirmek için kullanılan "terör örgütü lideri hükümeti/başbakanı yönlendiriyor" ya da "açılım sürecinin başarılı olup olmamasında etkilidir" değerlendirmeleri gerekse olumsuzlamak için kullanılan "terör örgütü PKK ve DTP üzerinde etkilidir" ifadeleri, terör örgütü liderinin liderlik ve güç niteliğine vurgu yapmakta ve dolaylı ya da doğrudan propaganda olarak değerlendirilebilecek bir veri olarak görünmektedir.

Tablo 12

Haber aktörlerinin terör örgütü liderine yüklediği işlevler

	Terörün Sona Ermesinde Onunla Yapılacak İşbirliği Önemlidir	Terörün Sona Ermesinde En Önemli Aktördür	Türkiye'nin Bölünmesi İçin Çaba Göstermektedir	PKK'nın şiddet Eylemlerine Son Vermesi Ona Bağlıdır	PKK Ondan Talimat Almaktadır	PKK İçinde En Etkili Güçtür	Mevcut Siyasal İktidarı Yönlendirmektedir	DTP Ondan Bağımsız Hareket Etmemektedir	"Kürt Sorunu"nun Çözümünde Onunla İşbirliği Yapılmalıdır	Açılım Sürecinin Başarılı Olmasında Etkilidir	PKK Lideri
Cumhurbaşkanı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Başbakan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İktidar Partisi Milletvekilleri	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
CHP Genel Başkanı	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0
CHP Parti Yöneticileri	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
MHP Genel Başkanı	0	0	0	0	0	0	7	1	0	0	0
DTP Genel Başkanı	2	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0
DTP Parti Yöneticileri	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
DTP Milletvekilleri	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0
DTP Belediye Başkanı	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0	0
DSP Milletvekilleri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bağımsız Milletvekili	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TBMM'de Temsil Edilmeyen Partilerin Temsilcileri	3	0	0	0	0	0	1	0	3	0	0
Diğer Parti Yöneticileri	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Türk Genelkurmay Bşk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
STÖ Temsilcileri	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0
Avrupa Birliği Temsilcileri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Türk İşadamları-Sanayiciler	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sıradan Vatandaşlar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terör Örgütü PKK Lideri	3	2	0	0	0	2	0	0	0	2	1
PKK Üye-Sempatizanları	1	0	0	0	0	1	0	0	3	0	0
Yabancı Uzman	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Bakan	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
TSK Terör Nedeniyle Hayatını Kaybedenlerin Aile/Yakınları	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terör Örgütü PKK Yöneticileri	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0
Çocuk/ lar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yazar-Entelektüel	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

13. Haber aktörlerinin terör örgütüne yüklediği işlev

Tablo 13
Haber aktörlerinin terör örgütü ile ilgili tasarımları

	Terör Örgütüdür	Kürtleri Temsil Etmekte ve Sorunlarının Çözümü İçin Çaba Harcamaktadır	Türkiye'nin Bölünmesi İçin Çaba Harcamaktadır	Hedeflerine Ulaşmak İçin Masum insanların Canına Kıymaktadır	Dış Güçler Tarafından Kullanılmaktadır	Uyuşturucu Ticareti Yapmaktadır	Türkiye'nin Demokratikleşmesi İçin Çaba Harcamaktadır	Hedeflerine Ulaşmada Başarılı Olmuştur/Olmaktadır	Çözümle Sürecindedir	PKK	Örgüt	Diğer Olumlu	Diğer Olumsuz	Bölücü Örgüt
Cumhurbaşkanı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Başbakan	3	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0
CHP Genel Başkanı	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
CHP Parti Yöneticileri	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
CHP Milletvekilleri	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MHP Genel Başkanı	6	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
MHP Parti Yöneticileri	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MHP Milletvekilleri	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DTP Genel Başkanı	1	1	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0
DTP Parti Yöneticileri	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
DTP Milletvekilleri	1	5	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0
DTP İl Başkanı Veya Diğer Yöneticileri	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0
DTP Belediye Başkanı	0	2	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0
DSP Milletvekilleri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(TBMM'de Temsil Edilmeyen Partilerin Temsilcileri	0	3	0	0	0	0	1	0	0	4	0	0	0	0
Yabancı Devlet Başkanı-Cumhurbaşkanı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0
Yabancı Bakan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0
Yabancı Muhalefet Parti/leri Temsilcileri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Yabancı Diğer Politikacılar	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yabancı Diplomatlar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Türk Bilim Adamları	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Yabancı Bilim Adamları	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Vali	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Türk Gazeteciler-Televizyoncular –Köşe Yazarları	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Yabancı Gazeteciler-Televizyoncular –Köşe Yazarı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Türk Genelkurmay Başkanı	4	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
TSK Üst Rütbeli Subaylar	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yabancı Ülkelerin Ordu Temsilcileri	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Emniyet İl Müdürü	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

14. Haber Aktörlerinin genel olarak terör, terör örgütü ve hükümetin terörle ilgili tutumu konusundaki değerlendirmeleri

Tablo 14
Haber aktörlerinin terör konusundaki ifadeleri

	Sayı	Oran
İktidarda Bulunan Siyasal Parti Terörle Mücadelede Başarılı Değildir	7	1,3
İktidarda Bulunan Siyasal Parti Terörle Mücadelede Başarılıdır	13	2,5
Türkiye'nin Yaşadığı Terör Sorununun Ardında Başta ABD Olmak Üzere Batılı Ülkeler Vardır.	7	1,3
Türkiye'de Terör Sorununun Ardında Ayrılıkçı Politikalar İzlenmesi Yatmaktadır.	9	1,7
Türkiye'de Bir "Kürt Sorunu" Vardır Ve Çözüldüğünde Terör Sorunu da Sona Erecektir.	36	6,9
Türkiye'de "Kürt Sorunu" Yoktur, Teröristlerin, Türkiye'nin Gelişmesini Engellemek İsteyenlerin, Türkiye'nin Bölünmesini	3	,6
PKK, Türkiye'de "Kürt Sorunu" Olduğunu Ve Kürtleri Temsil Ettiğini İddia Ederek Terör Eylemleri Gerçekleştirmektedir.	3	,6
PKK Ve Türkiye'deki Kürt Kökenli Vatandaşların Önemli Çoğunluğu Ülkenin Bölünmesini İstememektedir.	2	,4
DTP, Terör Örgütü PKK'nın Uzantısıdır	4	,8
Muhalefet Partileri Terör Sorunu Konusunda Etkili, Çözüm Odaklı Projeler Üretememekte, Sadece Eleştirmektedir.	10	1,9
PKK Lideri Abdullah Öcalan'a Bir Mahkum Olarak Ayrıcalıklı Davranılmaktadır	2	,4
İktidarda Bulunan Siyasal Parti Terör Konusunda ABD Ve AB Etkisinde Kalmaktadır Ve Bağımsız Bir Politika İzlememektedir	11	2,1
Terör Sorununun Çözümü İçin ABD Ve/Veya AB İle İşbirliği Yapılmalıdır	2	,4
Toplam	523	100,0

Haber aktörlerinin genel olarak terör konusundaki ifadeleri terör örgütünün propagandasına ne ölçüde aracılık edildiğini ortaya koymaktadır. Genel olarak terör konusundaki değişkenler içinde yüzde 6.9'luk oranda terörle "Kürt sorunu" bağlantısı en yüksek oranda yer almaktadır. Bu durum aşağıdaki tablo ile birlikte değerlendirildiğinde daha iyi görülmektedir.

15. Haber aktörlerine göre "Kürt sorunu" nun varlığı

Tablo 15
Haber aktörlerinin "Kürt Sorunu" konusundaki ifadeleri

	En Az Bir Kere "Kürt Sorunu" İfadesi Sorunun Varlığını Kabul Ederek Kullanılmaktadır	En Az Bir Kere "Kürt Sorunu" İfadesi Sorunun Tartışmalı Olduğunu İfade Ederek Kullanılmaktadır	Diğer
Cumhurbaşkanı	0	0	0
Başbakan	2	0	0
İktidar Partisi İl Başkanı Veya Diğer Yöneticileri	2	0	0
CHP Genel Başkanı	1	4	0
CHP Parti Yöneticileri	0	2	1
CHP Milletvekilleri	0	0	0
MHP Genel Başkanı	0	0	1
MHP Parti Yöneticileri	0	4	1
DTP Genel Başkanı	22	0	1
DTP Parti Yöneticileri	4	0	0
DTP Milletvekilleri	12	0	0
DTP İl Başkanı Veya Diğer Yöneticileri	1	0	0
DTP Belediye Başkanı	6	0	0
DSP Milletvekilleri	0	0	0
Bağımsız Milletvekili	0	1	0
Diğer Genel Başkan (TBMM'de Temsil Edilmeyen Partilerin Temsilcileri)	7	1	0
Diğer Parti Yöneticileri	1	4	0
TBMM Başkanı	0	0	0
Yabancı Devlet Başkanı-Cumhurbaşkanı	2	0	0
Yabancı Bakan	1	0	0
Yabancı Muhalefet Parti/Leri Temsilcileri	1	0	0
Yabancı Diğer Politikacılar	5	0	1
Yabancı Diplomatlar	1	0	0
Türk Bilim Adamları	2	0	0
Yabancı Bilim Adamları	1	0	0
Vali	0	0	0
Diyanete Bağlı Resmi Din Görevlileri	0	0	0

	En Az Bir Kere "Kürt Sorunu" İfadesi Sorunun Varlığını Kabul Ederek Kullanılmaktadır	En Az Bir Kere "Kürt Sorunu" İfadesi Sorunun Tartışmalı Olduğunu İfade Ederek Kullanılmaktadır	Diğer
Türk Gazeteciler-Televizyoncular –Köşe Yazarları	1	0	0
Yabancı Gazeteciler-Televizyoncular –Köşe Yazarı	1	0	0
Türk Genelkurmay Başkanı	0	0	0
TSK Üst Rütbeli Subaylar	0	0	0
TSK Emekli Subaylar	0	1	0
Emniyet İl Müdürü	0	0	0
STÖ Temsilcileri	9	1	0
Avrupa Birliği Temsilcileri	0	0	1
Türk İşadamları-Sanayiciler	0	0	0
Türk Şarkıcı, Oyuncu, Manken Vb	1	0	1
Yabancı Oyuncu, Şarkıcı, Manken Vb.	3	0	0
Sıradan Vatandaşlar	1	0	0
Eski Cumhurbaşkanı/ları-Politikacılar	1	0	0
Savcılar	0	0	0
Avukatlar	1	0	0
Terör Örgütü PKK Lideri	6	1	0
Terör Örgütü PKK Üye-Sempatizanları	6	0	0
Diğer Terör Örgütü Üye-Sempatizanları	0	0	0
Yabancı Uzman	4	0	0
Bakan	2	0	2
TSK Terör Nedeniyle Hayatını Kaybedenlerin Aile/Yakınları	0	1	0
PKK Yöneticileri	1	0	0
Korucu	1	0	0
Çocuk/Lar	1	0	0
Yazar-Entellektüel	3	0	0

En az bir kere "Kürt sorunu" ifadesini sorunun varlığını kabul ederek söyleyen haber aktörleri değerlendirildiğinde başta (en yüksek oranda) DTP temsilcileri gelmekte, iktidar partisi temsilcilerinin (başbakan, bakanlar, milletvekilleri) ise böyle bir sorunun varlığını kabul eden ifadelerine karşın böyle bir sorunun varlığının tartışmalı olduğunu belirten ifadeleri görülmektedir.

Terör örgütü temsilcileri de "Kürt Sorunu"nu varlığını kabul ederek

gündemde tutarken, diğer konularda çok az haber aktörü olarak görülen yabancı politikacı, uzman, bilim adamları da aynı şekilde “Kürt sorunu”nu varlığını kabul ederek ifade etmektedirler. Sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ve Türk bilim adamları da aynı şekilde böyle bir sorunun varlığını kabul eden ifadelerle haber aktörü olarak ortaya çıkmaktadırlar. Olduğu öne sürülen “Kürt sorunu” konusunda görüşüne rastlanmayan haber aktörlerinin bu konuda terör örgütünün meşrulaştırılması ve propagandasına dolaylı katkı yapmaktan kaçınmaya özen gösterdikleri düşünülebilir.

“Kürt sorunu” terör eylemlerinin ve terör örgütünün varlığını meşrulaştırmak için kullanılmaktadır. Ancak bu oldukça muğlak bir kavramdır. Kürt sorunu ne demektir belli değildir. Türkiye’nin bir Kürt sorunu yoktur, Türkiye’nin bir terör sorunu vardır. Ancak sorunu terör değil de ayrılıkçılığa da Kürt kökenli Türk vatandaşlarının sorunu olarak sunarak terörü haklılaştırmaya ve meşrulaştırmaya yönelik ifadelerin yer aldığı haberlerin oranı ve haber aktörleri dikkat çekicidir. Bu konudaki haberlerin önemli bir bölümü terör örgütünün Kürt kökenli Türk vatandaşlarının temsilcisi olarak tasarlanmaya çalışıldığını göstermektedir.

Konuyla ilgili haberlerde dikkati çeken “Kürt sorunu” ifadesinin sıradan vatandaşlar dışında bir çok aktör tarafından dile getirilmesi ancak bunların arasında Kürt kökenli Türk vatandaşlarını gerçekten temsil eden herhangi bir aktörün yer almamasıdır. Ne Güney Doğu’da ne de diğer bölgelerde yaşayan sıradan Kürt kökenli Türk vatandaşlarının bu konuda herhangi bir söylemine rastlanmamış, ancak terör örgütü sempatizanlarının katıldığı gösterilerde sıradan insanı temsil eden aktörlerin bu konudaki görüşleri yer bulmuştur. Peki terör örgütü sempatizanı dışındaki sıradan Kürt kökenli Türk vatandaşları bu konuda ne düşünmektedir, bilinmemektedir.

16. Haber Aktörlerine göre Kürtçe

Kürtçe eğitim, yayın konusunda da sıradan insanın görüşleri gazetelerdeki haberlerde yer bulmamakta ancak bu konuda özellikle DTP, Türk bilim adamları ve mevcut siyasal iktidarın temsilcilerinin destekleyici görüşleri yer almaktadır. Olduğu iddia edilen Kürt sorununa dayandırılarak meşrulaştırılmasına katkıda bulunan terör örgütü ve teröristlerin dolaylı propagandası burada da gündeme gelmektedir. Kürtçe konusunda Kürt kökenli Türk vatandaşlarının görüşleri ise yer almamaktadır.

Çalışmanın bütünü değerlendirilirken dikkate alınması gereken önemli bir unsur kimi konularda görüşüne rastlanmayan haber aktörleri ile ilgilidir. Söz konusu haber aktörlerinin bu konuda görüşlerini açıklayıp açıklamadığı, açıkladıysa gazetelerin yer verip vermediği bilinmemektedir. Bu, medya profesyonellerinin (eşik bekçisi rolüyle) haberlerin dayandırıldığı kaynak veya haber aktörü seçimleri ile ilgili olabilir. TBMM’de temsil edilmesine karşın incelenen gazetelerde terörle ilgili yalnız bir haberde haber

aktörü olarak temsilcilerini görebildiğimiz DSP bu konuda iyi bir örnek oluşturmaktadır. DSP'nin temsilcilerinin terörle ilgili konulardaki görüşlerinin gazetelerde haber olarak yer bulamadığı partinin basınla ilişkiler sorumlusu tarafından ifade edilmektedir. Medya profesyonellerinin özellikle editoryal kadronun terör örgütü temsilcilerine mesajlarını okura iletibilmeleri için tanıdığı fırsatı meşru bir siyasal partinin temsilcilerine tanımamaya yönelik tutumu üzerinde durulması gerekmektedir. Çiler'in kaydettiği gibi¹⁴, "medya gerçek basitçe yeniden üretilmemekte, belli amaçlara uygun biçimde yeniden inşa edilmektedir. Bu süreç; seçme ve sunma, yapılandırma ve biçimlendirme işlemlerinin bütününe içine almaktadır. Haber inşasıyla biçimlendirilen içerik aynı zamanda profesyonel ideolojilerin paketlenmiş karakterini taşımaktadır."

Tablo 17
Terörle ilgili doğrudan ya da dolaylı haberlerin konuları

	CUMHURİYET	HÜRRİYET	TARAF	YENİÇAĞ	ZAMAN	TOPLAM
Birkaçı birarada	1	1	2	4	0	8
Genel olarak terör	7	8	18	8	33	74
Mevcut siyasal iktidar ve terörle mücadele	3	1	2	1	1	8
Mevcut siyasal iktidarın açılım süreci ve politikaları	39	18	45	42	47	191
Terör konusunda ABD ile ilişkiler	4	0	2	3	0	9
Terör konusunda AB ile ilişkiler	0	0	0	0	1	1
Terör konusunda Irak'la (kuzeyi ile) ilişkiler	1	1	4	2	2	10
Terör örgütü	2	0	0	3	0	5
Terör örgütü lideri	3	2	3	4	0	12
Terör örgütü üyeleri	2	1	0	2	0	5
CHP ve terörle mücadele	0	0	0	0	1	1
MHP ve terörle mücadele	0	0	2	0	0	2
DTP ve terörle mücadele	4	6	7	4	5	26
Terör örgütünün eylemleri	12	5	10	16	3	46
Terör örgütü sempatanlarının eylemleri	3	1	4	9	3	20
Halkın terör örgütüne/üyelerine karşı tepkisi	0	2	0	2	0	4
Halkın açılım sürecine tepkisi	0	1	0	2	0	3
Terör örgütüne yönelik askeri eylemler	4	7	17	10	2	40
Kürtçe	0	8	14	13	3	38
"Kürt sorunu"	4	0	7	2	3	16
TSK	1	0	1	2	0	4
Toplam	90	62	138	129	104	523

Gazetelerde terörle ilgili haberler konularına değerlendirildiğinde mevcut siyasal iktidarın açılım adı altında sürdürdüğü yaklaşımın en yüksek orana sahip olduğu görülür. "Açılım" konulu haberlerden terör, terör örgütü ve/veya terör örgütünün gündeme taşımaya çalıştığı konuları içerenler bu araştırma için seçilen haberlere dahil edilmiştir. Yani "açılım"la ilgili tüm haberler değil, yalnızca araştırmanın konusu ile ilgili olanlar seçilerek değerlendirilmiştir. Görülmektedir ki terör, terör örgütü ve terör örgütünün gündeme taşımaya ya da gündemde tutmaya çalıştığı konuların gazetelerde yer bulmasında "açılım" yüzde 36 oranında katkıda bulunmuştur. Kürtçe ve "Kürt sorunu" terörle ilgili haberlerin yüzde 10'undan fazlasının konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

SONUÇ

Araştırmada elde edilen bulgular değerlendirildiğinde yanıtı aranan soruların dışında oldukça önemli iki sonucun ortaya çıktığı görülmektedir. Bunlardan ilki Türkiye'de meşru kabul edilen siyasal aktörlerin ve mevcut siyasal iktidarın, terör örgütünün söylemlerini meşru zemine taşımalarıdır. Dolayısıyla terör örgütünün propagandasında medyanın rolü ele alınırken, medyanın ve terör örgütünün yanısıra medyaya içerik sağlayan aktörlerin de ele alınması gerekmektedir.

Bu araştırmada medya terör eylemlerine ve terör örgütü mensuplarına yer vermese de meşru kabul edilen aktörlerin terör örgütünün söylemlerini gündeme taşıdıkları açıkça görülmektedir. Bulgular, mevcut siyasal iktidarın terör örgütünün söylemlerini meşru zemine taşımakla kalmayıp kimilerine -açılım süreci, Kürtçe eğitim için düzenlemeler yapmak gibi- onay ve destek verdiğini göstermektedir. Bu da başka bir konuyu karşımıza çıkarmaktadır: terör örgütü "terör" nitelmesine yol açan korku ve panik yaratıcı eylemlerin yanında başka yöntemleri de etkili biçimde kullanıyor görünmektedir. Ki bu da medyanın terör örgütünün propagandasına aracılık edip etmediği ya da ne ölçüde propagandaya alet olduğunu sorgularken üzerinde durulması gereken bir unsurdur. Çünkü tartışmayı medyanın bu konudaki rolü üzerinden yürütmek meşru kabul edilen içerik sağlayıcıları ve onların rolünü gözden kaçırmaya neden olabilecektir. Medya terörist eylemlere ve terör örgütünün mensuplarına yer vermeyebilir. Peki terör örgütünün söylemlerini meşru zemine taşıyan diğer aktörlerin söylem ve uygulamaları hangi çerçevede değerlendirilmelidir ve burada yalnızca medyanın sorumluluğu mu ele alınmalıdır?

Propaganda için korku ve panik yaratacak eylemler gerçekleştirmek terör örgütü için uzun vadede sonuç alabileceği bir yoldur. Siyasal karar vericileri kendi hedef ve çıkarları doğrultusunda etkilemeye çalışmak bir şekilde uzun süredir gerçekleştirilen terörist eylemlerin beklenen sonuçlarından biri olarak değerlendirilebilir. Nitekim çalışmanın başlangıcında yer

verilen Ergil'in yorumu da buna işaret etmektedir:

"Terörizmin etkisi değildir onu tehlikeli kılan. Doğurduğu tepkidir. Etki, olaydan çok daha büyüktür. ... Teröristler gösterişli ve heyecan yaratıcı eylemlerle kamuoyunu sarsarken, resmi otoriteleri kamuoyuna karşı harekete geçirirler. İddialarını davalastırırlar. Sorunlarını resmi politikalara konu ederler. Bir süre önce kamu gündeminde olmayan şeyler gerçekleşir. Kamuoyu yoktan var edilen gerçeklerle karşı karşıya gelir. Toplumun yönetime ve düzene güvenini sarsarlar. Düzen sorgulanmaya başlanır."

Bu durumda terör eylemleriyle hedeflenen zeminin büyük ölçüde oluşturulduğu ve terör örgütünün bu aşamada siyasal karar vericileri kendi çıkar ve hedefleri doğrultusunda etkileme (lobicilik) faaliyetlerini etkili bir şekilde sürdürdüğü söylenebilir. Ancak bu da terörün uluslararası ilişkilerde kullanılan araçlardan biri olduğu gerçeğini gözardı etmeden değerlendirilmesi gereken bir unsurdur. Terör uluslararası ilişkilerde hedef devleti ekonomik ve siyasal yönden zayıf düşürmek için kullanılan araçlardan biridir. O halde Türkiye'de mevcut siyasal iktidarın terör örgütünün söylemlerini meşru zemine taşıması yalnızca terör örgütünün faaliyetleri ile açıklandığında yetersiz bir değerlendirme yapılmış, konunun diğer boyutları gözden uzak tutulmuş olacaktır. Terör nedeniyle ülkenin ekonomik, toplumsal kalkınma için kullanabileceği mali kaynaklarının bir kısmının terörle mücadeleye kaydırılması hedef ülkenin zayıf düşürülmesini sağlayan yollardan biridir.

Mali kaynaklarının bir kısmının terörle mücadele için kullanılması ülkenin olduğu kadar terör örgütünün etkin olduğu bölgelerde de gelişimi engelleyen bir unsurdur. Sözkonusu bölgelerde gerekli yatırımların yapılamaması terörü besleyen koşulların da beslenmesi anlamına gelmekte ve bataklığın kurutulması mümkün olamamaktadır.

Araştırma da dikkati çeken diğer bir sonuç da terör örgütünün temsil ettiğini iddia ettiği kesim için dile getirdiği sorunlardır. Terör örgütünün propagandası olumsuz koşullarından beslendiği bölgedeki insanların ekonomik ve toplumsal yaşamında iyileşme-gelişme sağlayacak konular yerine kültürel ayrılıklar, farklılıkların vurgulanması üzerine kuruludur.

Son olarak araştırma kapsamında incelenen haberlerde meşru siyasal aktörlerin terör örgütünün propaganda konuları çerçevesinde bir tartışma içinde yer almaları, terör örgütünün propagandası açısından amaçladığı sonuçların sözkonusu olduğunu göstermektedir. Taranan gazetelerde terörist eylemler nedeniyle yer verilen haberler dışında terör örgütünün yasadışı faaliyetleri, örneğin para sağlama yolları, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı gibi konular değil, terör örgütünün eylemleri ya da propaganda konularının meşru siyasal aktörlerin gündeminde olduğu görülmüştür.

KAYNAKÇA

Alver, Füsün (2003) *Basında Yabancı Tasarımı ve Yabancı Düşmanlığı*, İstanbul: Der Yayınları.

Çakır Berzah, Meral (2006). *Medyanın Ördüğü Berlin Duvarı*, Ankara: Nobel.

Çakır, Mikdat. (2004). *Savaş Sosyolojisi*, Ankara: İmge Kitabevi.

Dursun Çiler (2001). *TV Haberlerinde İdeoloji*, Ankara: İmge Kitabevi.

Duruoğlu, Tuba (2007). "Haber Yapmada İdeoloji Etkeni": 11 Eylül Olayı Üzerine Bir İnceleme" *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 25 Yaz-Güz 2007.

Ergil, Doğu, "Uluslararası Terörizm", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, C. 47.

Narin, Fatma Bilge. (2008). Küresel Terör Saldırılarına Yönelik Haberlerin Türk Basınında Çerçevesi", yayınlanmamış yüksek lisans tezi, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Oktay, Mahmut (2003). *İletişimciler İçin Davranış Bilimlerine Giriş*, İstanbul: Der Yayınları.

Rigel, Nurdoğan. (2000). *İleti Tasarımında Haber*, İstanbul: Der Yayınları.

Cumhuriyet Gazetesi 1-30 Eylül 2009

Hürriyet Gazetesi 1-30 Eylül 2009

Taraf Gazetesi 1-30 Eylül 2009

Yeniçağ Gazetesi 1-30 Eylül 2009

Zaman Gazetesi 1-30 Eylül 2009